

**TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
TALLINNA KOLLEDŽ**

Majandusarvestus

Kaire Vodi

**E-TEENUSTE PANUS
HALDUSKOORMUSE VÄHENDAMISSE
ETTEVÕTJAPORTAALI NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja: lektor Silver Toompalu, *MSc*

Tallinn 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. KONKURENTSIVÕIME MAJANDUSKASVU TEGURINA	6
1.1. Halduskoormuse vähendamine kasvustrateegia osana	6
1.2. Halduskoormus ja selle mõõtmine.....	10
1.3. 0-bürokratia projekt ja e-teenuste kaardistus	16
2. ETTEVÕTJAPORTAALI ROLL HALDUSKOORMUSE KUJUNEMISEL	23
2.1. Halduskoormuse ja majanduskasvu internetiküsitlus	23
2.2. Eesti ja Soome ettevõtjale suunatud avalike e-teenuste võrdlus.....	32
2.3. Ettevõtjaportaali e-teenuste potentsiaal halduskoormuse vähendamisel	41
KOKKUVÕTE	45
VIIDATUD KIRJANDUS	47
LISAD	52
Lisa 1. Halduskoormuse ja majanduskasvu küsimustik	52
Lisa 2. Justiitsministeeriumile esitatud ettepanekud (0-bürokratia projekt).....	57
Lisa 3. RIK-i organisatsiooni struktuur	59
Lisa 4. Ülevaade portaali www.eesti.ee e-teenustest.....	60
SUMMARY	61

SISSEJUHATUS

Eesti Vabariik on väljakujunenud õigussüsteemiga riik. Paraku loob igasugune regulatsioon halduskoormust. 2013. aastal tõdes tollane advokatuuri juht: „Eesti õigusmaastiku häda on mõningane ülereguleeritus ja dokumentide sõnastuslik keerukus, mis raskendab asja põhiolemuse mõistmist“ (Postimees, 2013). Nimetatud asjaolu on tõmmanud järjest suuremat tähelepanu. Vajadus regulatsiooni lihtsustada ja nõudeid leevendada on üldtunnustatud.

Halduskoormus on „hind“, mida erasektor peab kandma vaid seetõttu, et avalik sektor oleks varustatud informatsiooniga, mis on vajalik ühiskonna juhtimiseks. Seetõttu peaksime püüdlema lahenduste suunas, kus halduskoormus oleks nii madal kui võimalik. Tunnustades sealjuures siiski avaliku sektori vajadust info järele ja erasektori panust sellise info kogumises. Halduskoormus on üks teguritest, mis mõjutab nii iga konkreetse ettevõtja konkurentsivõimet, kui terve riigi ettevõtluskeskkonna atraktiivsust tegutsemiskohana. Seetõttu saab vaadelda halduskoormuse vähendamist ühe eeldusena, mis soodustab majanduskasvu. Halduskoormuse vähendamiseks on mitmeid võimalusi. Üheks selliseks väljakutseks on mitmesugused e-teenused. Eestile kui IT-tiigrile oleks nendele tuginemine eriti iseloomulik.

9. aprillil 2015. aastal ametisse astunud Vabariigi Valitsuse 2015-2019. aasta tegevusprogramm sisaldab peatükis „Sissetulekute kasvatamine ja ettevõtluse edendamine“ punktis 8.64 järgmist ülesannet: jätkame ettevõtlusega alustamise, väikeettevõtete tegevuse ja riigiga suhtlemise lihtsustamiseks loodud e-keskkonna arendamist (ettevõtjaportaali, uus e-maksuamet). Muudame ettevõtjate aruandluse, statistika kogumise ja kontrolli automaatseks ning vähekoormavaks. (Eesti Vabariigi Valitsus, 2015) Tegevuse tasandil nähakse vajadust ettevõtluse halduskoormuse analüüsiks, et arendada e-teenuseid.

Lõputöö eesmärgiks on uurida, milliseid e-teenuseid Eesti ettevõtjad vajavad ning hinnata ettevõtjaportaalis osutatavate e-teenuste potentsiaali halduskoormuse ja -kulu vähendamisel. Uurimisülesandeks on kaardistada ja süstematiseerida ettevõtlusvaldkonnas, ennekõike aga ettevõtjaportaalis osutatavad e-teenused ning võrrelda neid Soome analoogidega. Analüüsida halduskoormuse vähendamiseks tehtud ettepanekuid ja nendel põhinevaid e-teenuseid, selgitada

teenuse kasutajate hinnanguid, võimalusi olemasolevate teenuste parandamiseks või vajadusi uute teenuste väljatöötamiseks, samuti tuua välja halduskoormuse vähendamise potentsiaal.

Tulenevalt 8. aprillil 2015. aastal Eesti Reformierakonna, Sotsiaaldemokraatliku erakonna ning erakonna Isamaa ja Res Publica Liit vahel sõlmitud koalitsioonilepingust, on majandus- ja taristuministri eestvedamisel ja nelja ministri koostöös algatatud halduskoormuse vähendamise projekt, mis on initsiatiivi käimalükkajate seas saanud nimeks 0-bürokraatia. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2016) 0-bürokraatia projekti raames on suuremad algatused seotud Maksu- ja Tolliametiga (Aruandlus 3.0 ja Maksukogumine 2020) ning Statistikaametiga (E-statistika). Justiitsministeerium avaldas raporti „Konkurentsivõime 2.0“. Majanduskasvu huvides peab aruande järgi riik tõmbama kokku bürokraatiat, vähendama ettevõtjate halduskoormust eelkõige läbi e-keskkonna uudsete lähenemiste. Avalikud teenused ja aruandlus peab olema digitaliseeritud, ettevõtete aruandlus tuleb lihtsustada läbi eeltäitmise. Ettevõtjaportaali kui ühtse kontaktpunkti võimalusi tuleb pidevalt kaasajastada (Justiitsministeerium, 2016).

Lõputöö autor töötab Registrate ja Infosüsteemide Keskuses¹ arvestusspetsialistina. Seetõttu on eriti huvitav, millise panuse saaks RIK-i ettevõtjaportaalis osutatavad e-teenused anda halduskoormuse vähendamisse, et seeläbi suurendada konkurentsivõimet ja majanduskasvu. RIK on Justiitsministeeriumi hallatav riigiasutus. RIK-i tegevusvaldkonnaks on Justiitsministeeriumi valitsemisala info- ja sidesüsteemide arendamine ja haldamine ning info- ja sidetehnoloogiaalaste teenuste pakkumine (vt lisa 3).

Halduskoormuse uuringuid on Eesti läbi viinud väga paljud organisatsioonid. Teiste hulgas ministeeriumid, audiitorettevõtjad, avaliku arvamuse uurijad ning Poliitikauuringute Keskus Praxis. Käesolevas lõputöös tugineb autor peamiselt audiitorettevõtja BDO 2012. aasta uuringus (BDO Eesti AS, 2012) ja Turu-uuringute AS-i 2015. aasta uuringus (Turu-uuringute AS, 2015) esitatud seisukohtadele. Seda eelkõige põhjusel, et nimetatud tööde uurimisobjekt on käesoleva lõputöö uurimisobjektiga väga sarnane.

Peamised lõputöös kasutatavad andmed on saadud avalikest allikatest. Halduskoormust ja majanduskasvu puudutavate ettepanekute ja e-teenuste osas tehtavad järeldused põhinevad ekspertpaneelilt internetiküsitluse käigus saadud vastustel.

---

¹ Registrate ja Infosüsteemide Keskus, edaspidi *RIK*

Lõputöö on jaotatud kaheks peatükiks. Esimeses peatükis käsitletakse halduskoormust, kui ühte osa kasvustrateegiast. Avatakse halduskoormuse mõiste ja kirjeldatakse selle mõõtmise metoodikat. Esitatakse ülevaade 0-bürokratia projektist ning avatakse e-teenuse mõiste. Teise peatükki on koondatud lõputöö empiiriline osa. Antakse ülevaade halduskoormuse ja majanduskasvu internetiküsitlusest ja esitatakse selle tulemused. Samuti kaardistatakse ettevõtlusvaldkonna e-teenused Eestis ja võrreldakse neid Soome analoogidega ning esitatakse hinnangud ettevõtjaportaali peamiste e-teenuste potentsiaali kohta, panustada halduskoormuse vähendamisse.

1. KONKURENTSIVÕIME MAJANDUSKASVU TEGURINA

Eesti majanduspoliitika üks peamisi eesmärke on majanduskasvu ja aktiivsuse saavutamine ja hoidmine. Tegureid, mis antud eesmärgi saavutamist mõjutavad on mitmeid. Üks olulisematest on konkurentsivõime. Oluline on, et ettevõtluskeskkond oleks atraktiivne nii meie ettevõtjatele kui välisinvestoritele. Selleks on vaja hoida ettevõtja suhtlus avaliku sektoriga minimaalne ja lihtne ning muuta halduskoormuse vähendamine pidevaks väljakutseks.

1.1. Halduskoormuse vähendamine kasvustrateegia osana

Konkurentsivõime suurendamiseks ja teiste majanduskasvuks oluliste tegurite juhtimiseks vajalikud sammud on koondatud majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi eestvedamisel koostatud Eesti ettevõtluse kasvustrateegiasse. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2013)

Selle dokumendi näol on tegemist kogu Eesti majanduse keskse strateegiaga aastaks 2014-2020. Peamisteks väljakutseteks on: tootlikkuse tõstmine, ettevõtlikkuse ergutamine ja innovatsioonile julgustamine. Visiooni 2020 kohaselt on Eesti lõimunud rahvusvahelisse ärikeskkonda. Eesti ettevõtja on tunnustatud ja lugupeetud partner nii Stockholmis kui Peterburis, nii San Fransiscos kui Shanghais. Eestisse on teretunud äri ajama rahvusvahelised ettevõtted, kelle jaoks on oluline innovatsioonisõbralik keskkond, läbipaistev, usaldusväärne ja kiire asjaajamine, hea infrastruktuur ning ligipääs Skandinaavia, Baltikumi ja Loode-Venemaa turgudele. Eesti avalik sektor on orienteeritud ettevõtete konkurentsivõime ja rahvusliku rikkuse kasvatamisele. Riik kasutab sotsiaalmajanduslikke väljakutseid ettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks. Võtmeväljakutsetele vastamiseks suudetakse koostööd teha poliitikavaldkondade üleselt, kaasates ka valitsusväliseid partnereid. (Sealsamas)

Strateegia panustab otseselt ka Eesti säästva arengu riikliku strateegia „Säästev Eesti 21“ eesmärgi „Heaolu kasv“ saavutamisse, mille peamine komponent – majanduslik jõukus – ja selle saavutamise põhimehhanismid langevad suurel määral kokku „Ettevõtluse kasvustrateegias“ planeerituga.

Kasvustrateegia üldeesmärkideks seati 2013. aastal:

- tõsta tootlikkust töötaja kohta² Euroopa Liidu keskmisega võrreldes 80%-ni;
- tõsta tööhõive määra³ vanusegrupis 20-64 76% tasemele.

Tootlikkuse tõstmisel peetakse oluliseks nii ettevõtjate ambitsioonikuse kasvatamist kui ka teadus-arendustegevuse ja innovatsiooni-investeeringute hoogustamist ning eksporti. Töehõive osas keskendutakse tööturu struktuursete muutuste esilekutsumisele kõrget lisandväärtust loovate töökohtade osakaalu suurendamise abil Eesti majanduses. Lähtudes eeldusest, et tootlikkuse kasv viib pikemas perspektiivis ka töehõive kasvuni, on strateegia üldeesmärgiks seatud tootlikkuse kasv. (Sealsamas)

Kolm aastat pärast kasvustrateegia üldeesmärkide sõnastamist võime raporteerida, et töehõive eesmärk (76%) on 2015. aasta seisuga täidetud. Eesti on saavutanud taseme 76,5%, mis ületab Euroopa Liidu 28-liikmesriigi keskmist, milleks on 70,1%. (Statistikaamet, 2016) Tootlikkus töötaja kohta on kerkinud tasemelt 72,8% (2013) tasemeni 73,8% (2014). (Statistikaamet, 2015) Senine areng näitab, et liigume õiges suunas, kuid jõupingutustega tuleb jätkata, et ambitsioonikad eesmärgid täita.

Kasvustrateegial on kaks fookust:

- suure potentsiaaliga tegevusalad, st kasvuvaldkonnad;
- suure potentsiaaliga ettevõtjad, st sihtrühmad.

Kasvualadepõhise poliitikakujundamise eesmärk on kontsentreerida tegevusi suurima kasvupotentsiaaliga valdkondade eelisarendamiseks. Kasvualade arendamisel on eesmärgiks seatud, Eesti ettevõtete konkurentsivõimelisus globaalsetes kasvuvaldkondades. Suurimat kasvupotentsiaali omavad dokumendi kohaselt Eestis järgmised valdkonnad:

- IKT⁴ horisontaalselt läbi teiste sektorite;
- tervisetehnoloogiad ja -teenused;
- ressursside efektiivsem kasutamine. (Majandus- ja kommunikatsiooniministerium, 2013)

---

² Sisemajanduse koguproduktiga (SKP) mõõdetakse majandustegevuse tulemusi. See võrdub toodetud kaupade ja teenuste väärtuse ning nende tootmiseks kasutatud kaupade ja teenuste väärtuse vahega. SKP hõivatud kohta annab ülevaate rahvamajanduse tootlikkusest Euroopa Liidu keskmise (EL-27) suhtes – kui riigi indeks on üle 100, on SKP hõivatud kohta Euroopa Liidu keskmisest suurem ja vastupidi. (Statistikaamet, 2015)

³ Töehõive määr = hõivatud inimeste osatähtsus tööealises rahvastikus. Töehõive määra leidmiseks tuleb 20-64-aastaste hõivatute arv jagada sama vanuserühma elanike koguarvuga. (Statistikaamet, 2016)

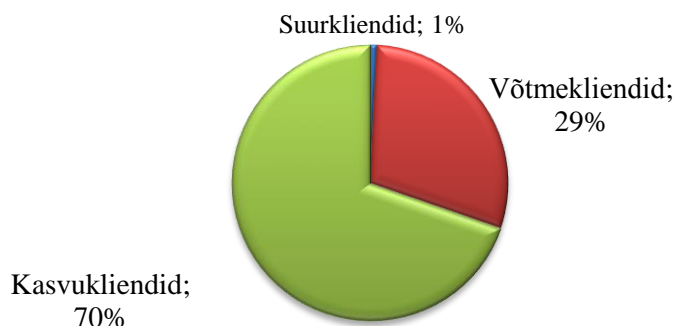
⁴ IKT – info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

Ettevõtluse kasvustrateegia teravik on suunatud eelkõige kolmele sihtgrupile (vt Joonis 1): suurkliendid, võtmekliendid, kasvukliendid. Sihtgrupid moodustavad natuke enam kui 3700 ettevõttega olulise osa Eesti ekspordist ja lisandväärtusest ning nende potentsiaalne panus strateegia üldeesmärgi ja alaeesmärkide saavutamisse on suurim.

Suurkliendid - olulise mõjuga ettevõtted, mis veavad oma valdkonnas lisandväärtuse kasvu. Peamiseks kriteeriumiks on ekspordi müügitulu, mis peab olema suurem kui 30 miljonit eurot aastas. Selle kriteeriumi ületab täna ca 30 ettevõtet. Nendele ettevõtetele pakutakse eelkõige äriteenuseid ja äridiplomaatilist tuge välisurgudele sisenemiseks ja seal tegutsemiseks. Samuti pööratakse tähelepanu tarneahela arendusvajadustele ning strateegilise koostöö juurutamisele teiste ettevõtete ja ülikoolidega. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2013)

Võtmekliendid - edasipürgivad ettevõtted, millel on kas suur ekspordi müügitulu või Eesti keskmist taset ületav lisandväärtus. Nende ekspordimüügitulu peab ületama 1,25 miljonit eurot või lisandväärtus töötaja kohta olema suurem kui 25 000 eurot aastas. Selliseid ettevõtteid on ligikaudu 1100. Võtmeklientide puhul on fookuses arendusvõimekuse tugevdamine, strateegiliste partnerlussuhete väljaarendamine ja turunduskompetentside suurendamine koos personaalse toega välisesindustes. (Sealsamas)

Kasvukliendid - ambitsioonikad alustavad ja kiireltkasvavad ettevõtted. Alustavate ettevõtete puhul tähendab see aastase müügitulu prognoosi teise tegutsemisaasta lõpuks rohkem kui 200 000 eurot ja eksporditiivsusust vähemalt 25%. Kiireltkasvavate ettevõtete ekspordi müügitulu prognoos peab olema vähemalt 200 000 eurot või kasvama aastas 20%. Selliseid ettevõtteid on täna ligi 2600. Tähelepanu keskmes on teadmiste soetamine ja arendustegevus ning turuinfo jagamine ja abi kontaktide loomisel. (Sealsamas)

Joonis 1. Ettevõtluse kasvustrateegia peamiste sihtgruppide osatähtsus (%)

Allikas: autori koostatud

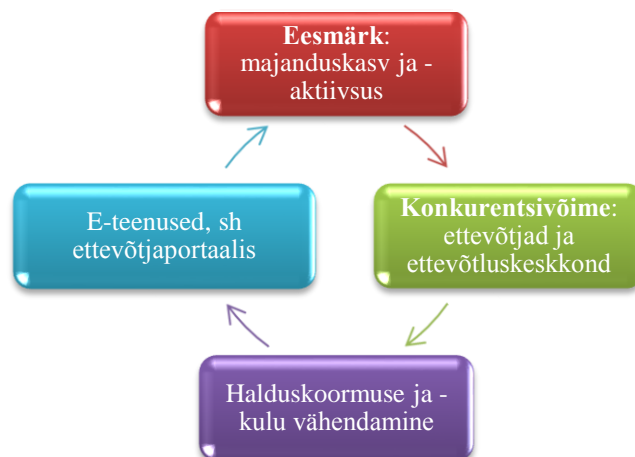
Strateegia on jagatud nelja tegevusvaldkonna vahel. Nendeks on ärimudel, arendus ja tootmine, konkurentsipositsioon ning müük ja turundus. Üks konkurentsipositsiooni alaeesmärk – mis vastab küsimusele, mida me tahame saavutada – on järgmine: ettevõtted hindavad Eestit tegutsemiskeskkonnana kõrgelt. Tuuakse välja 8 tegevust, millega alaeesmärkidele vastame. Konkurentsipositsiooni osas on olulisim neist järgmine: lihtsustame riigi ja ettevõtja suhtlust läbi halduskoormuse vähendamise. Ettevõtjal peab tekkima lihtne ja mugav võimalus suhelda riigiga täies ulatuses e-kanaleid kasutades. Seisame selle eest, et see võimalus laieneks ka Euroopa Liidus. Erinevad e-lahendused peavad omavahel tõrgeteta suhtlema ning olema kasutajasõbralikud. Halduskoormuse vähendamiseks võtame eesmärgiks: välistada kord juba riigile esitatud andmete korduvküsimist, VKE⁵-testi juurutamise ning toetada Euroopa Liidu õiguse ülevõtmist kõige vähem koormavamal viisil. Toetatakse halduskoormuse vähendamisse panustavaid projekte. Eraldi pööratakse tähelepanu riikliku e-kaubanduse keskkonna ja valmiduse arendamisele. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2013)

Ettevõtjal lasuva regulatiivse koormuse vähendamiseks soovitakse pöörata peatähelepanu viiele olulisele valdkonnale. Neist üheks keskseks on ettevõtjate aruandluskohustuse vähendamine. Selle raames sõnastatakse kaks olulist printsiipi - väljatöötamisel on riigi poolt pakutav e-keskkond, mis võimaldab väikeettevõtjal oma raamatupidamisprotsessi lihtsustada. Samuti peetakse vajalikuks analüüsida võimalusi muuta ettevõtja aruandluskohustuse maht sõltuvaks käibe suurusel (sh statistiliste uuringute osas). (Sealsamas)

Seega ei saa halduskoormuse ja -kulu vähendamisse suhtuda kui eesmärki omaette. Tegemist on ühega kaheksast läbivast tegevusest, mis aitab tugevdada niihästi Eesti majandusruumi kui ettevõtjate konkurentsivõimet. Konkurentsivõime moodustab omakorda ühe neljandiku nendest tegevusvaldkondadest, milles muudatuste esilekutsumist peetakse strateegiadokumendis majanduskasvu ja -aktiivsuse tagamisel oluliseks. Nagu näha järgneval joonisel (vt Joonis 2) esitatud seosest, võib just e-teenuseid pidada halduskoormuse vähendamisel kõige olulisemaks meetmeks. Nutikad infotehnoloogilised lahendused on tegevussuund, mis loob Eesti regulatiivsele keskkonnale konkurentsieelise.

---

⁵ VKE – väike ja keskmise suurusega ettevõtja

Joonis 2. Majanduskasvu ja -aktiivsust mõjutavad tegurid

Allikas: autori koostatud

E-teenused vähendavad halduskoormust, hoides kokku aega ja vabastades ressursi, mis võimaldab ettevõtjatel enam panustada põhitegevuse tulemuslikkusele. Kirjeldatud sammud loovad põhjuse-tagajärg seoses eeldused eesmärgi saavutamiseks.

1.2. Halduskoormus ja selle mõõtmine

Regulatsiooni kohandamine on oluline, et saavutada majanduskasv ja parandamaks ettevõtjate konkurentsivõimet. Parema õigusloome keskseks aspektiks on ettevõtjate halduskoormuse minimeerimine. Kuid enne kui saab teha süstemaatilisi jõupingutusi halduskoormuse vähendamiseks, peab teadma, millest halduskoormus tekib ja kuidas saab seda vähendada. Selleks, et halduskoormust vähendada, tuleb seda mõõta. Halduskoormuse mõõtmine on võti selle vähendamiseks. (Standard Cost Model (SCM) Network, 2006, lk 2-9)

Standardkulumudel⁶ on meetodika, millega määrata ettevõtja halduskoormust, mis tuleneb regulatsioonist. SKM on kvantitatiivne meetodika, mida saab rakendada erinevates riikides ja igal tasandil. Meetodikat saab kasutada nii ühe õigusakti, kui teatud valdkonna õigusaktide või kogu regulatsiooni tekitatud halduskoormuse mõõtmiseks. Standardkulumudel on konstrueeritud mõõtma regulatsiooni mõjusid ettevõtjatele ning on tänasel päeval kõige laiemalt kasutatav meetodika. (Sealsamas)

⁶ Standardkulumudel, edaspidi SKM

SKM töötati algselt välja Hollandis, kuid seda rakendati kiiresti paljudes Euroopa Liidu ja OECD⁷ liikmesriikides. Maailmapank asus SKM metoodikat kasutama kahetuhandedate aastate keskel ja on seda rakendanud paljudes projektides Aafrikas, Aasias, Ida-Euroopas ja Okeaanias. (The World Bank Group, 2010, lk 2)

Euroopa Liit on seadnud enesele analoogse standardi. Iga kord, kui regulatiivne meede toob tõenäoliselt kaasa märkimisväärsed regulatsiooniga seotud kulud ettevõtjatele, mittetulundussektorile või omavalitsusorganitele, tuleb rakendada Euroopa Liidu standardkulu mudeli metoodikat. See metoodika põhineb Standardkulumudeli Võrgustiku poolt 2006. aastal välja töötatud metoodikal. (European Commission, 2015)

SKM on tegevuspõhine ettevõtja halduskoormuse määramise metoodika, mis võimaldab jälgida halduskoormuse arengut ajas. SKM rakendamisel saadud mõõtmistulemused on vahetult kohaldatavad valitsuse lihtsustamisalasele tööle, kuivõrd need näitavad iga konkreetse õigusakti rolli halduskoormuse tekkes ja seda, milline neist on eriti koormav ettevõtjate jaoks. (Standard Cost Model (SCM) Network, 2006, lk 2-9)

Regulatsioon toob kaasa mitmeid tagajärgi ettevõtjale. Administratiivne kulu on vaid ühte liiki kulu, mille regulatsioon võib kaasa tuua. Allpool on selgitatud regulatsiooniga seotud kululiikide sisulisi tunnuseid ja kujutatud neid skemaatiliselt (vt Joonis 3).

Joonis 3. Regulatsiooniga seotud kulud ettevõtja jaoks

Allikas: autori koostatud; Standard Cost Model (SCM) Network 2006, lk 6 alusel

⁷ OECD – *Organisation for Economic Co-operation and Development* (e.k. Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon)

Otsene rahaline kulu on tingitud selgepiirilisest ja otsesest kohustusest loovutada mingi rahasumma valitsusele või pädevale asutusele. Suure üldistusastmega lähenedes on tegemist sisuliselt teatud tasuga avalike teenuste eest. Seega ei ole need kulud otseselt seotud informatsiooni andmise kohustusega.

Vastavuskulu moodustavad kulud (va otsene rahaline kulu, mida nimetasime eespool), mis on tingitud tegevustest, et ettevõtte täidaks regulatsiooni nõudeid. Vastavuskulu võib jagada „olemuslik vastavuskulu" (sisulise nõude täitmisega seotud kulu) ja "administratiivseks kuluks". Olemuslik vastavuskulu on kulu, mida ettevõtjad teevad tootmisprotsessi või tootega seotud ja õigusaktidega sätestatud kohustuste täitmiseks. (Sealsamas, lk 2-9)

Kulude liigituse kohta on esitatud head näited standardkulu mudeli raamistikus. (International working group on Administrative Burden, 2004, lk 15)

Olemusliku vastavuskulu hulka kuuluvad näiteks:

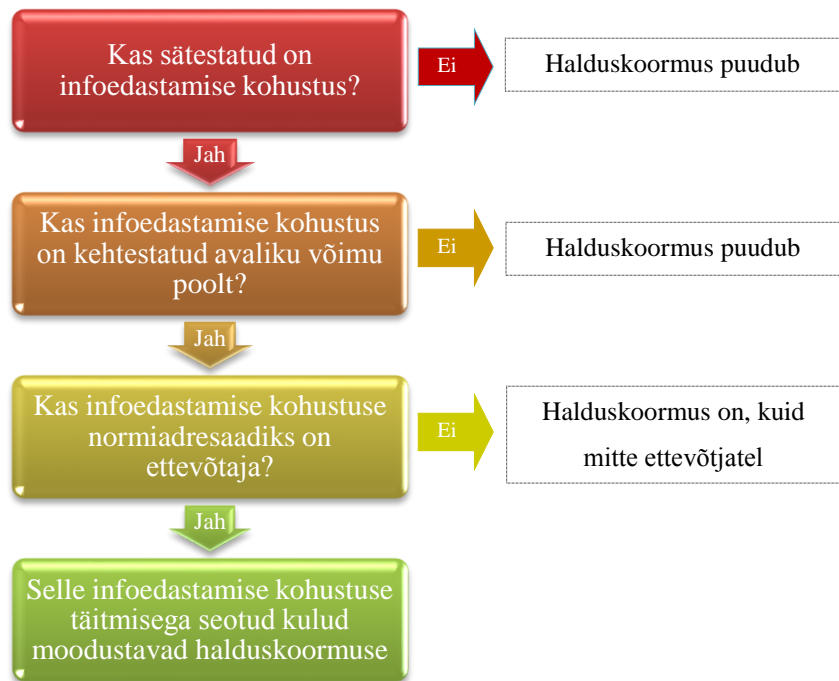
- keskkonnanõuetele vastavate filtrite paigalduskulu;
- töökeskkonna nõuete täitmiseks tehtud väljaminekud vastavalt tööseadusandlusele.

Administratiivset kulu tingivad näiteks:

- keskkonnanõuetele vastavate filtrite paigaldamist puudutav dokumentatsioon;
- perioodiline töötingimusi puudutav aruandlus.

Kokkuvõtvalt võib halduskoormuseks lugeda ettevõtja kulu tegevusest, mis on vajalik täitmaks seadusandlusest tulenevat kohustust, mis hõlmab info või andmete kogumist või edastamist avalikule sektorile või kolmandatele osapooltele ning ei hõlma pikaajalisi investeeringuid ja muid seaduse kohaldamise kulusid.

Allpool (vt Joonis 4) esitatud halduskoormuse otsustuspuu juures esitatud küsimustele vastates on võimalik jõuda sellise kuluseringi määratlemiseni, millest moodustub halduskoormus.

Joonis 4. Halduskoormuse otsustuspuu

Allikas: autori koostatud; International working group on Administrative Burden 2004, lk 12 alusel

Nagu esitatud allpool skemaatiliselt (vt Joonis 5), on halduskoormus osa administratiivsetest kuludest, mida ettevõtte kannab vaid seetõttu, et tegemist on regulatsioonist tuleneva nõude täitmisega. Seega on halduskoormus administratiivse kulu alamhulk. Kusjuures administratiivne kulu hõlmab ka sellist kulu, mis kaasneb tegevusega, mida ettevõtte jätkab ka siis, kui regulatsiooniga kehtestatud nõuded eemaldada.

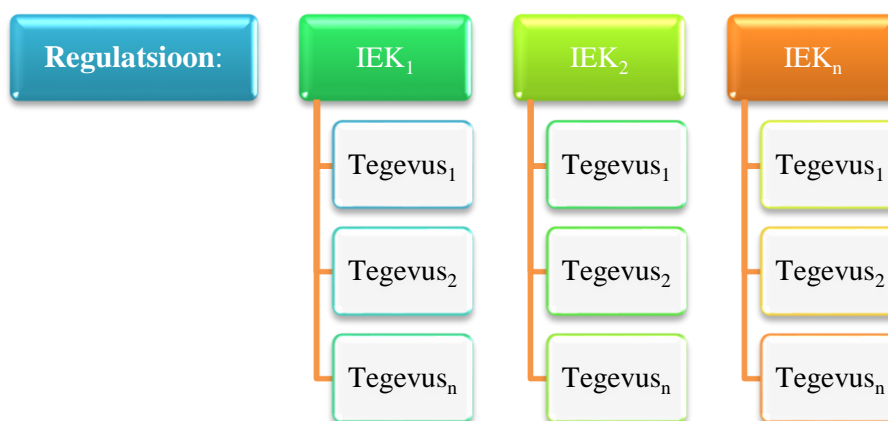

Joonis 5. Administratiivne kulu ja halduskoormus

Allikas: Standard Cost Model (SCM) Network, 2006, lk 7

SKM meetoodika läheneb kulu mõõtmisele pragmaatiliselt ja annab hinnanguid üle kõiki poliitikavaldkondade. SKM ei keskendu regulatsiooni eesmärgi määratlemisele, ega hinda, kas nõuded on mõistlikud või mitte, vaid mistahes tegevustele, mida regulatsioon kohustuslikuna ette näeb. Meetoodika peamiseks tugevuseks on asjaolu, et see kasutab administratiivse kulu mõõtmisel kõrget detailsuse astet, minnes sealhulgas konkreetsete tegevusteni. (Standard Cost Model (SCM) Network, 2006, lk 2-9)

Infoedastamise kohustus⁸ on regulatsioonist tulenev kohustus, mis näeb ette info või andmete kogumist või edastamist avalikule sektorile või kolmandatele osapooltele.

Joonis 6. SKM-i rakendamise struktuuriskeem

Allikas: autori koostatud, Standard Cost Model (SCM) Network 2006, lk 9 alusel

IEK ei tähenda ilmtingimata seda, et info või andmed loovutatakse avaliku sektori üksusele või kolmandale osapooltele. IEK võib sisaldada ka ülesannet edastada infot või andmeid järelevalveliste toimingute käigus või vastava nõudmise saamisel. (Sealsamas, lk 2-9)

Iga regulatsioon võib sisaldada ühte või mitut infoedastamise kohustust (vt Joonis 6). Alates IEK₁, IEK₂ ja lõpetades IEK_n. Iga IEK koosneb omakorda ühest või mitmest andmenõudest (Tegevus₁, Tegevus₂ ja lõpetades Tegevus_n). Andmenõue on spetsiifilise info või andmete kogum, mis tuleb esitada, et täita infoedastamise kohustus. Selleks, et esitada nõutud spetsiifilist infot või andmeid, tuleb ellu rakendada mitmeid tegevusi. SKM meetoodika annab hinnangu igat tegevust arvesse võttes. Tegevused võivad olla niihästi sisemised kui välimised (i.k. *outsourced*). Teatud tegevuste tarvis võib olla vaja teha soetusi (investeeringuid), mida võetakse

⁸ Infoedastamise kohustus, edaspidi *IEK*

halduskoormuse selgitamisel arvesse vaid siis, kui soetused on otseselt vajalikud IEK-i täitmiseks. (Sealsamas, lk 2-9)

IEK-i täitmiseks vajalikud soetused võetakse halduskoormuse selgitamisel arvesse aastase amortisatsioonikulu ulatuses, lähtudes soetuse eeldatavast kasulikust eluajast. Soetused peavad olema tehtud eranditult vaid eesmärgil, et võimaldada ettevõtjal täita konkreetset info või andmete kogumise või edastamise kohustuse nõuet.

Selliste soetustega seotud halduskoormuse kulu saadakse, kui normiadressaatide hulk korrutatakse soetuste aastase amortisatsioonikuluga.

Ettevõtja võib vajada näiteks telekommunikatsiooniühendust (sh internet), et täita elektroonilisel kujul edastatava aruandluse kohustust. Sellise ühenduse kulusid ei lülitata halduskoormuse arvestusse otseselt, kuna seda ühendust kasutab ettevõtja ka mitmetel teistel eesmärkidel. Sellised kulud tuleb SKM-is kajastada kaudselt, st läbi üldkulu (i.k. *overhead*) (Sealsamas, lk 2-9). Seetõttu on allpool (vt Joonis 7) esitatud administratiivse kulu arvutamise meetodikas sisemise tegevuse kulu leidmisel vaja ajakulu ja tunnitasu korrutisele liita üldkulu komponent.

Illustreerin eelöeldut näitega. Oletagem, et infoedastamise kohustuse täitmiseks sooritatav tegevus võtab aega 3 tundi (H) ja selle tegevusega seotud töötaja tunnitasmäär on 10 eurot (T). Olukorras, kus üldkulu komponent ja välimine tegevus puudub, on tegevuse kulu (hind) 30 eurot (P). Kui oletatavat tegevust on vastavalt regulatsioonile vaja rakendada 100 000 ettevõtjal (N) kaks korda aastas (F), siis kujuneks tegevuste koguarvuks 200 000 (Q). Niisiis kujuneks halduskoormust iseloomustavaks administratiivseks kuluks (AB) 6 000 000 eurot ($P \times Q$, st $30 \times 200\,000$). (Sealsamas, lk 2-9)

Luuakse üha uusi e-teenuseid, mis võimaldavad ettevõtjatel täita infoedastamise kohustust, kusjuures ettevõtjad saavad edastada nõutud infot ning esitada taotlusi toetuse või tegevusloa saamiseks Internetis. Elektroonilise lahendusena mõistetakse sellist infoedastusmoodust, kus andmeid edastatakse digitaalsel kujul ja sidevahendi abil. Näiteks võib seesugune infoedastus toimuda Internetis või failivahetusena. Sidevahendina võib kasutada nii sülearvutit, nutitelefonit kui tahvelarvutit. Kui aga IEK täitmiseks vajaliku dokumendivormi peaks ettevõtja Internetist alla laadima, selle paberile printituna ja täidetuna kirja või faksiga ära saatma, siis sellist lahendust elektrooniliseks pidada ei saa.

Joonis 7. Halduskoormust iseloomustava administratiivse kulu arvutamise meetodika

Allikas: autori koostatud; Trnka 2011, lk 5 alusel

Elektrooniliste lahenduste mõju halduskoormusele tuleb samuti mõõta. Elektrooniliste lahenduste mõju selgitatakse sama meetodikaga kui traditsioonilisel viisil täidetava IEK puhul. Esmalt selgitatakse, kui palju IEK täitmiseks sooritatav tegevus aega võtab ja kui palju see maksab. Seejärel selgitatakse elektroonilise lahenduse mõju halduskoormusele. Selleks leitakse e-teenusega IEK täitmise kulu ja traditsioonilisel viisil kohustuse täitmise kulu vahe. (Standard Cost Model (SCM) Network, 2006, lk 11-12)

1.3. 0-bürokraatia projekt ja e-teenuste kaardistus

0-bürokraatia projekti eesmärgid:

- vähendada ettevõtetele bürokratlikke nõudeid riigiga suhtlemisel, riigiga suhtlemine peab muutuma senisest oluliselt lihtsamaks ja vähem koormavaks;
- muuta bürokraatia vähendamine püsivaks eesmärgiks (pidev bürokraatia vähendamise ettepanekute kogumine ja nõuete vähendamine).

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on koostanud spetsiaalse kodulehe, mille vahendusel informeeritakse avalikkust 0-bürokraatia projekti eesmärkidest, arengutest ja tulemustest. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2016)

0-bürokratia projekti raames laekus 2015. aasta detsembris 32 ettevõtlus- ja erialaorganisatsioonilt, asutuselt ning ettevõttelt avaliku- ja erasektori halduskoormuse ning aruandluse vähendamiseks kokku 252 ettepanekut (vt Tabel 1).

Tabel 1. 0-bürokratia projekti ettepanekute jaotus valitsemisala järgi

Ettepanekute jaotus valitsemisala järgi	Kokku	Dubleerimist välistavad ettepanekud	Täielikult rakendatav	Osaliselt rakendatav	Ei ole rakendatav	Politiika muudatus
Justiitsministeerium	5	4	2	1	1	1
Keskkonnaministeerium	37	33	8	15	9	4
Kultuuriministeerium	2	0	0	0	0	2
Maaeluministeerium	3	3	0	2	1	1
MKM⁹	23	20	12	6	1	4
Rahandusministeerium	137	113	73	15	25	24
Siseministeerium	9	7	5	2	0	2
Sotsiaalministeerium	25	21	15	4	2	4
Eesti Pank	11	5	4	0	0	6
Kokku	252	206	119	45	39	48

Allikas: (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2016)

Ministeeriumid analüüsisid ettepanekuid ning vastavalt esitatud vastustele otsustasid koos ettevõtjate esindajatega, millised ettepanekud on võimalik täielikult ja millised osaliselt ellu viia. Kokku on 3 aasta jooksul kavas kaotada või leevendada 164 (st 119 täielikult ja 45 osaliselt rakendatavat ettepanekut) bürokratlikku nõuet. See tähendab, et rakendatakse 65% (164 ettepanekut 252-st) kõikidest tehtud ettepanekutest. Praktiliselt 55% (137 ettepanekut 252-st) ettepanekutest on seotud Rahandusministeeriumi valitsemisalaga. Analüüsidest laekunud ettepanekuid, võib öelda, et suure osatähtsuse põhjustas ühelt poolt Maksu- ja Tolliameti ning Statistikaameti laialdane roll ettevõtjatelt info kogumises. Teisalt aga asjaolu, et andmeedastajad leiavad nimetatud organisatsioonide seniste lahenduste parandamiseks rohkelt ruumi olevat. Peamiselt puudutasid ettepanekud näiteks aruandluskohustuse (sh maksudeklaratsioonid, statistikaaruandlus, keskkonnuaruandlus, tööturuga seotud aruandlus) ja erinevate muude infoedastuskohustuste vähendamist (sh riigi poolt nõutavate dokumentide arv) või lihtsustamist (eeltäidetud aruanded).

⁹ MKM – Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium

Kuna lõputöö fookuses on e-teenused, mida osutatakse RIK-i ettevõtjaportaalis, siis vaatame lähemalt peamisi 0-bürokraatia projekti ettepanekuid, mida liigitati Justiitsministeeriumi valitsemisalasse. Samuti neid ettepanekuid, mida kasutasime halduskoormuse ja majanduskasvu küsimustikus (vt Lisa 1). Palusime ekspertpaneelil märkida kuni viis suurima halduskoormuse vähendamise potentsiaaliga ettepanekut või nendel põhinevat e-teenust. Pikem käsitlus sellest on leitav lõputöö peatükis 2.1.

0-bürokraatia projekti ettepanekud, mida liigitati Justiitsministeeriumi valitsemisalasse on esitatud lisas 2. Käesolevas alapeatükis võtab autor lähema vaatluse alla neist kõige ambitsioonikama. Ettepanek puudutab ettevõtete majandusandmete kättesaadavust Äriregistrist avaandmetena¹⁰.

Avaliku teabe seaduse ja *OpenData* liikumise mõtet järgides peaksid ettepaneku kohaselt sellised riigi käsituses olevad andmed, millele juurdepääsu piiramiseks ei ole olulist vajadust, olema avalikud ning reeglina ka tasuta kättesaadavad. Äriregistris on seoses elektroonilise aruandlusega ettevõtete majandusaruannete andmed (bilanss, kasumiaruanne) juba elektroonilisel kujul olemas, kuid soovijatel on neid võimalik saada üksnes tasu eest. Üksiku aastaaruande PDF kujul alla laadimine ei ole seejuures kuigi kallis, kuid mõnesaja ettevõtte andmete hankimine masintöödeldaval kujul (XLS, XML) on samas põhjendamatult kallis ja ebamugav. Teen ettepaneku täiustada Äriregistri ettevõtjaportaali selliselt, et iga soovija saaks valida nime, EMTAK koodi vm alusel talle huvipakkuvad ettevõtted ning laadida portaalist tasuta alla talle huvipakkuvad bilansi, kasumiaruande vm andmed. Kui anname ettevõtjatele ja riigiasutustele mõistliku lahenduse ettevõtete majandusnäitajate võrdlemiseks ja analüüsimiseks, siis aitab see tõsta nii era- kui avaliku sektori juhtimisotsuste kvaliteeti. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2016)

Justiitsministeerium lükkas tehtud ettepaneku tingimuslikult tagasi. 0-bürokraatia projekti kodulehel avaldatud vastuses öeldakse, et ettepanekut ei ole võimalik rakendada, sest toob kaasa olulise RIK-i omatulu languse. Samas lisatakse - vastavate otsuste tegemisel, mille kohaselt kompenseeritakse omatulu langus RIK-ile, on võimalik ettepaneku rakendamist kaaluda.

---

¹⁰ Avaandmed (i.k. *OpenData*) - kõigile avalikult vabalt kasutamiseks antud, veebist kättesaadavad, masinloetavas formaadis toorandmed kasutamise-, patente- ja levitamiskiiranguteta. Üldjuhul, kui seaduses ei ole andmete hankimise eest ette nähtud tasu, saab avaandmeid kätte tasuta ja ilma ligipääsupiiranguteta. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2015)

Justiitsministeeriumi vastuses sisaldunud tingimuslikkus oli ka põhjuseks, miks lõputöö autor otsustas lülitada avaandmete teemadebloki koos RIK-i rahastamismudeli muudatusvariantidega halduskoormuse ja majanduskasvu küsitluse, mis suunatud ekspertpaneelile. Küsitlustulemusi käsitleme pikemalt lõputöö peatükis 2.1.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium on algatanud avaandmete portaali tegevuse. Selle portaali kaudu on igaühel juurdepääs avaliku sektori juurdepääsupiiranguteta andmetele koos nende taaskasutamise ja edasijagamise õigusega ärielistel ja mitteärielistel eesmärkidel. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2015)

Huvitava faktina saab tuua välja asjaolu, et avaandmete portaalis on juba praegu avaandmed osaliselt kättesaadavad seitsme RIK-i osutatava teenuse osas. Nendeks teenusteks on äriregistri avalikud tasuta andmed, Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator (EMTAK), Riigi Teatajas avaldatud õigusaktid, Patendiameti andmebaasid, kinnistusraamatu avalikud tasuta andmed, kõik laevakinnistusraamatu avalikud andmed ning ametlikud teadaanded, mis ei ole avaldatud füüsilisest isikust adressaadile kätte toimetamiseks või mille avaldamine ei ole lõpetatud. XML või CSV vormingus saab avaandmete portaalist kätte järgmised ettevõtjaportaali avalikud tasuta andmed:

- ettevõtja (äriühingu) nimi ja registrikood;
- käibemaksukohustuslase number ja staatus;
- aadress ja link ettevõtja andmetele.

Vastav info ja lingid avaandmetele on avaldatud ka RIK-i kodulehel. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2016)

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi eestvedamisel koostati 2012. aastal avalike teenuste korraldamise roheline raamat¹¹. Avalike teenuste korraldamise roheline raamat¹² käsitleb kõikide infoühiskonna avalike teenuste kättesaadavust, piirdumata e-teenustega. ATKRR on suunatud kõikidele ministeeriumidele ning riigi- ja KOV¹³ asutustele, et anda

---

¹¹ Rohelised raamatud on dokumendid, mis kirjeldavad valdkonna probleemistikku ja avavad põhimõttelised või olulisemad poliitikavalikud. Diskussioonipaberina ei paku rohelised raamatud lõplikke lahendusi. Rohelise raamatu koostamine nõuab avatud lähenemist poliitikakujundamisele, kus lahenduseks võib, aga ei pruugi olla ühe või enama õigusakti muutmine. Euroopa Liidu riikides, kus roheliste raamatute (i.k. *Green Paper*) koostamise praktika on laialt levinud, defineeritakse rohelist raamatut kui „valitsuse ettepanekuid sisaldavat eelaruannet, mis avaldatakse diskussiooni soodustamiseks“. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2012)

¹² Avalike teenuste korraldamise roheline raamat, edaspidi *ATKRR*

¹³ KOV – kohalik omavalitsus

tegevussuunad avalike teenuste pakkumise korraldamiseks. Raamatus on välja pakutud konkreetseid sammud ja projektid jätkutegevuseks, lisaks üldistele suundadele.

Avalikuks teenuseks loetakse ATKRR-is teenust, mida riik või kohalik omavalitsus või avalikku ülesannet täitev eraõiguslik isik pakub isikule, sh ettevõtjale, isiku algatusel (sh võimalikul algatusel) tema seadusest tulenevate kohustuste täitmiseks või õiguste kasutamise võimaldamiseks.

ATKRR-s pööratakse eeskätt tähelepanu sellele, kuidas teenuse korraldamise kättesaadavus (teadlikkus, kanalid, kasutajamugavus) toimib. Lähtutakse eeldusest, et avalike teenuste tarbijaid ei huvita, milline riigiasutus, kellega koos, ja miks avalike teenuseid osutab. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2012)

Seega, 2012. aastal ATKRR-i koostamisel e-teenuse definitsioonini ei jõutud. Kuivõrd tegemist on lõputöö osas keskse terminiga, siis pidas autor vajalikuks selle ühest määratlemist. Väga ammendavaks tuleb pidada käsitlust, mis esitatud avaliku sektori käsiraamatus „Kasutajasõbralike e-teenuste disainimine Maanteeameti näitel“, mille tellisid Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi infoühiskonna teenuste arendamise osakond, Riigi Infosüsteemi Amet ja Maanteeamet.

Hea e-teenus on termin, mida kasutatakse tihti, kuid mille tähendust mõistetakse erinevalt. Ühe kasutaja jaoks tähendab see lihtsust, teise jaoks võimaluste paljusust, kolmas eelistab olla sõltumatu teenuse kasutamise aja ja asukoha suhtes. (Simson, 2013, lk 7)

E-teenus – internetikeskkond, kus kasutaja tuvastatakse, pakutakse talle teenuseid ja võimalust teha toiminguid elektroonses keskkonnas, näiteks vaadata ja edastada andmeid. (Sealsamas, lk 4)

Eesti Vabariigi Valitsus arutas 30.06.2015 oma kabinetinõupidamisel avalike teenuste omanike määratlemise analüüsi tulemusi ja kiitis heaks selles analüüsidokumendis tehtud ettepanekud. (Eesti Vabariigi Valitsus, 2015) Analüüs tõi välja mitmeid põhimõttelisi probleeme seoses e-teenustega.

1. Osutatavate teenuste maht, sisu ja kvaliteet on kaardistamata koostöö mittetoimimise tõttu. Riigis puudub täpne ja igal ajahetkel õige ülevaade sellest, kus, milliseid ja missuguse taseme ning kvaliteediga teenuseid riigi- ja KOV-i asutused osutavad ning milliseid info- ja teeninduskanaleid teenuste pakkumisel kasutatakse.

2. Teenustel puuduvad omanikud. MKM-i poolt riigieelarve IKT investeeringutaotluste läbivaatamisel ning aruteludes ministriumide ja ametite esindajatega on selgunud, et asutustes pole kindlat rolli, kes IKT investeeringutaotluste (riigieelarve, struktuurivahendid) koostamise nõuete täitmiseks haldaks teenuste kohta vajalikku infot ehk teisisõnu on omanik. Teenuse omaniku roll tähendab teatavate ülesannete komplekti, mitte uut ametikohta. Ülesannete komplekti võrra võib täiendada olemasolevate ametikohtade ülesandeid.
3. Avalike teenuste osutamise mõjuhindamise indikaatorid on ebamäärased. Indikaatorid, mida kasutatakse avalike teenuste kvaliteedi ja kvantiteedi hindamisel ning tasuvushinnangu andmisel, on asutuste lõikes erinevad või puuduvad üldse. Täna on võimalik ühtsete põhimõtetega teenuste kvaliteeti mõõta üldiste rahuloluküsitlustega, mida korraldatakse iga kahe aasta tagant.
4. Avalike teenuste haldamise ja kirjeldamise miinimumnõuded on kehtestamata. Teenuste kirjeldusi ja teenusstandardeid on loodud asutustesiseselt. Siiski ei ole riigi tasemel kehtestatud üldiseid miinimumnõudeid, mis sätestaksid, kus, millised ja millisel tasemel peavad avalikud teenused olema kättesaadavad.
5. Probleem asutuste motiveerimisega. Igasugune efektiivsuse saavutamine hõlmab endas ka eelarve vahendite kokkuhoidu. Seoses sellega võib tekkida olukord, et asutused, kes tõhustavad oma tööd, võivad jääda ilma osast rahalisest ressursist võrreldes nendega, kes pole reorganiseerimisi teinud. Järgmiste eelarveperioodide kavandamisel võib tekkida olukord, kus efektiivsemaks muutunud asutused peavad väiksema ressursiga sama palju ära tegema kui täna, ning need, kes pole muutusi ette võtnud, saavad endiselt sama ressursiga edasi toimetada. Vältimaks ebaõiglast situatsiooni, on äärmiselt vajalik kokku leppida mehhanismid, mis toetavad asutuste motivatsiooni olla efektiivsemad.

Vabariigi Valitsus poolt heakskiidetud ettepanekute kohaselt on MKM-l põhimääruse kohaselt avalike teenuste korraldamise poliitika kujundamise ülesanne. Poliitikat on võimalik kujundada koostöös teenuseid osutavate asutustega, omades ülevaadet osutatavate teenuste mahust, teenuste kvaliteedist ja maksumusest. Teenuste omanikud saavad olema MKM-ile sisulised partnerid ministriumide IKT investeeringuvajaduste väljaselgitamisel. (Eesti Vabariigi Valitsus, 2015)

Selle Vabariigi Valitsuselt saadud mandaadi alusel on ülesse seatud riigiteenuste kaardistamise ja kirjeldamise projekti koduleht. (Majandus- ja kommunikatsiooniministrium, 2016)

Seisuga 01.03.2016 on ühtsetel alustel avaldatud¹⁴ teenuste baasstatistika kanalite ja asutuste lõikes, mida ministriumid ning ametid ja inspektsioonid osutavad. Sisestatud on 1691 teenust, millega keskmine rahulolu ulatub 63,6% (vt Joonis 8).

---

¹⁴ <https://mkm.ee/et/statistika/valitsus>

Joonis 8. Äpp – riigiteenuste ülevaade, ekraanitõmmis

Allikas: Hinno, 2016

Praeguses etapis on riigiteenuste ülevaate puhul tegemist pilootprojekti. Mõõtmismetoodika on kujunemisjärgus ja terminoloogiline täpsus pole piisav. Kindlustandvaid järeldusi nende andmete pinnalt ei soovitata praegu veel teha. (Hinno, 2016)

2. ETTEVÕTJAPORTAALI ROLL HALDUSKOORMUSE KUJUNEMISEL

2.1. Halduskoormuse ja majanduskasvu internetiküsitlus

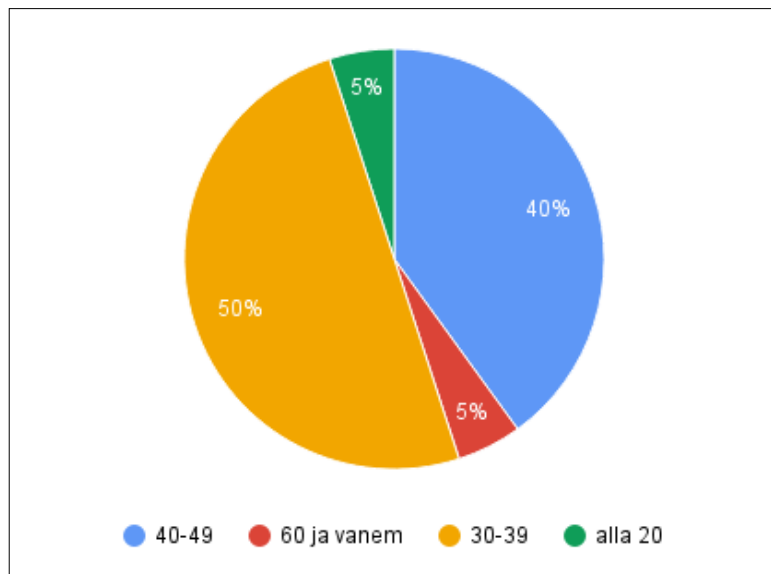
Lõputöö raames korraldas autor 2016. aasta mai alguses internetiküsitluse, et koguda empiirilisi andmeid. Internetiküsitlus (vt lisa 1) kandis pealkirja „Halduskoormus ja majanduskasv“. Küsitlus koosnes 21 teemapüstitusest, millest 20 oli etteantud struktureeritud vastusevariantidega ja üks avatud küsimus (kommentaariid ja täpsustused, mida peate vajalikuks esitada seoses halduskoormuse ja majanduskasvu teemaga). Internetiküsitluse näol on tegemist kvantitatiivse andmekogumise meetodiga, omamoodi standardiseeritud intervjuuga.

Tartu Ülikooli poolt avaldatud veebiõpiku „Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas“ järgi erineb standardiseeritud intervjuu muudest intervjuutüüpidest. Selle vastused saab paigutada varem otsustatud analüütilistesse kategooriatesse ning neid saab analüüsida arvuliste näitajatena. Ülejäänud intervjuutüübid on aga oma olemuselt kvalitatiivsed, pakkudes eeskätt tekstilist infot, mida on võimalik analüüsida andmetest tuletatud kategooriate põhjal. (Lepik, Harro-Loit, Kello, Linno, Selg, & Strömpl, 2014)

Internetiküsitluse kasuks panid otsustama meetodi eelised – kiirus, odavus ja vastajate anonüümsus. Küsitluskeskkonnana oli kasutusel *Google Forms*.

Lõputöö teemapüstitus on küllaltki spetsiifiline ja võib isegi öelda, et teatud mõttes kitsas. Paljudele spetsialistidele, kes majandusküsimustega igapäevaselt kokku puutuvad, võib see jääda kaugeks ja keeruliseks. Viimast eelõige seetõttu, et tegemist on üldistustasemega, millega päevatöös kokku ei puututa. Sellest tulenevalt otsustas autor koostada ekspertpaneeli, kellele saatis isikliku pöördumise ja palve osaleda lõputöö raames korraldatavas internetiküsitluses. Ekspertpaneeli esinduslikkuse tagas hoolikas eelvalik. Ekspertide hulgas on esindatud: ettevõtjad omanikuna ja tegevjuhina, (pea)raamatupidajad, finantsjuhid ja vandeaudiitorid, finantsnõustamis- ja raamatupidamisteenuse osutajad, IKT-sektoris e-teenuseid väljatöötavad spetsialistid ja majandusõiguse kujundamisega hõivatud juristid, samuti majandusõpinguid alustanud tudengid. 25-st pöördumise saanust vastas küsitlusele 20 eksperti.

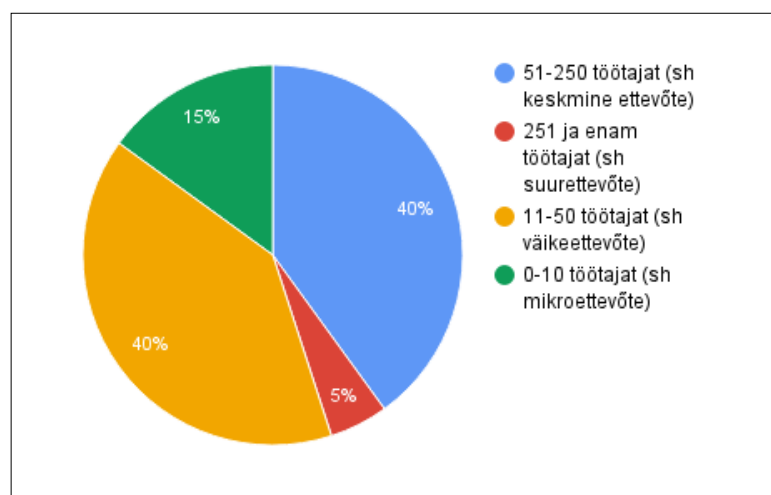
Küsitlus algas kahe täpsustavate küsimusega, mis aitasid määratleda vastaja profiili. 90% küsitlusele vastanutest kuulus vanusegruppi 30-49 eluaastat. Ühe vastanuga oli esindatud nii kõige noorem kui ka kõige vanem vanusegrupp (vt Joonis 9). Seega on küsitluses esindatud majanduslikult kõige aktiivsemas eas elanikkonna rühm.

Joonis 9. Küsimustikule vastanute vanuseline struktuur (aastates)

Allikas: autori koostatud

Küsitlusele vastanud ekspertidest 80% kuulusid väike- ja keskmise ettevõtte kategooriasse või töötasid organisatsioonis, kus töötajaid on 11-250 (vt Joonis 10). 15% vastanutest esindasid mikroettevõtjaid ja 5% suuri organisatsioone.

Joonis 10. Küsimustikule vastanute ettevõtetesse kuuluvuse struktuur

Allikas: autori koostatud

Kui võrrelda küsitlusele vastanute struktuuri ettevõtete jagunemisega Eestis 2013. aastal, siis võib väita, et küsitlusele vastanud eksperdid katavad esinduslikult majanduse struktuuri. Võrdlusandmed pärinevad Rahandusministeeriumi poolt 2015. aastal ettevalmistatud raamatupidamise seaduse seletuskirjast, mille kohaselt 2013. aastal oli mikroettevõtjaid 14,34%, väike- ja keskmisi ettevõtjaid 85,59% ja suurettevõtjaid 0,06%. (Rahandusministeerium, 2015)

Üle poole küsitlusele vastanud ekspertidest, täpsemalt 55% pidas ennast sagedaseks ettevõtjaportaali kasutajaks. Seda tõsiasi kinnitas ka asjaolu, et 70% vastanutest oli ettevõtjaportaali e-teenuseid kasutanud küsitlusele vastamise (st mai 2016) või sellele eelnenud kahe kuu (st märts või aprill 2016) kestel. Seega võib öelda, et ekspertpaneeli valitud isikutel on piisavalt kaalu, et teha nende antud vastustel põhinevaid üldistusi ja ettepanekuid.

Küsitluse järgi võib ettevõtjaportaali e-teenused nende tuntuse alusel jagada kolme kategooriasse (vt Tabel 2).

Tabel 2. Ettevõtjaportaali e-teenuste jaotus tuntuse järgi, kasutatavuse alusel

E-teenuste tuntus – kõrge (kasutanud üle 80% vastanutest)	
päringud nime, registrikoodi, asukoha, tegevusala jm järgi	85%
majandusaasta aruande koostamine ja esitamine	80%
ettevõtte registrikaardi (b-kaart), üldandmete või maksuvõla info	80%
päringud majandusaasta aruande kohta	80%
E-teenuste tuntus – mõõdukas (kasutanud 30-79% vastanutest)	
uue ettevõtte registreerimine	55%
ettevõtte registriandmete muutmine	50%
päringud põhikirja või isiku- ja kommertsandmete kohta	35%
päringud Eesti isikute äri- ja ettevõtluskeeldude kohta	35%
ettevõtte likvideerimine ja registrist kustutamine	30%
E-teenuste tuntus – madal (kasutanud alla 30% vastanutest)	
päringud ettevõtete menetlusinfo ja kandemuudatuste kohta reaalsajal	25%
arvestustarkvara e-arveldaja	15%
päringud visualiseeritud äriregistri kohta	15%
päringud Euroopa Äriregistri andmete kohta	15%
päringud erakonna liikmete nimekirja kohta	5%

Allikas: autori koostatud

Küsitluse raames uuriti kasutuskogemust kolme e-teenuse juures. Selgitati teenusega rahulolu ja teenuse intuiitiivsust. Seda põhjusel, et koguda empiirilisi andmeid ja luua võrdlusvõimalus varem korraldatud uuringutega või täiendada neid. Heaks võrdlusbaasiks kujunesid 2015. aasta septembris avaldatud Turu-uuringute AS-i poolt ettevõtjate seas läbiviidud uuringu – „Rahulolu riigi e-teenustega 2014“ – tulemused. Uuringu tellijaks oli Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium. (Turu-uuringute AS, 2015)

E-teenuste kategoriseerimine tuntuse alusel koos kasutajakogemusel põhinevate hinnangutega annab tagasisidet selle kohta, milline on klientide teadlikkus pakutavast ja kuidas e-teenuste kasutajad on olemasolevad teenused vastu võtnud. See loob objektiivse pildi teavitus- või investeerimisvajadusest, aidates nii suunata eelarvevahendeid teenuste kvaliteedi parandamiseks.

Kasutuskogemus eristus selgelt kolme e-teenuse võrdluses. Majandusaasta aruande koostamise ja esitamise süsteemi ning Äriregistri andmete päringu osas oli teenus üldtuntud. Seevastu arvestustarkvara e-arveldaja pälvis hinnangu – kasutuskogemus puudub – tervelt 85% juhtudest.

Teenusega rahulolu on kõigi kolme e-teenuse osas äärmiselt kõrge. Vaid üks vastus andis majandusaasta aruande koostamise ja esitamise süsteemile madala hinnangu – ei ole e-teenusega rahul. Samuti anti majandusaasta aruande koostamise ja esitamise süsteemi (86%) ning Äriregistri andmete päringu (95%) teenuse intuiitiivsusele kõrge hinnang. See tähendab, et ekspertpaneelis osalenute kogemuse põhjal ei nõua need teenused pöördumist juhendmaterjalide või kasutajatoe poole. Arvestustarkvara e-arveldaja ülesehitus sama õnnestunud ei ole. Nendest vähestest ekspertpaneelis osalejatest, kes selle teenusega tuttavad, leidsid alla poole, et teenus on intuiitiivne. See tähendab, et e-arveldaja vajab tänasel kujul nii juhendmaterjale kui kasutajatuge, et tagada teenuse sujuvus. Kindlasti tuleks mõelda analüüsi tulemusi üldistades ka sellele, kuidas e-arveldaja juhendmaterjalimahukust oluliselt kahandada.

Käesoleva lõputöö raames tehtud järeldused langevad väga suures ulatuses kokku Turu-uuringute AS-i 2015. aasta uuringu tulemustega. Uuringu justiitshaldusvaldkonnas tuuakse välja, et kõige sagedamini kasutavad ettevõtjad e-äriregistrit (66%) ja ettevõtjaportaali (55%). Samas on üsna harv Euroopa äriregistri (4%) või e-arveldaja (3%) kasutatavus. Vaadeldes hinnanguid justiitshaldusvaldkonna veebilehekülgedele näeme, et üldiselt on ettevõtjad valdkonna lehekülgedega hästi rahule jäänud. Enamasti on rahulolijate osakaal 60-70% ringis. Kõige kõrgemalt hinnati e-äriregistrit (87%) ja ettevõtjaportaali (89%). Ettevõtjaportaali hinnati üsna

kõrgelt ka intuiitsuse osas. Vaid 22% kasutaja arvates olid juhised ja kasutajatugi ebapiisav. (Turu-uuringute AS, 2015, lk 39-42)

Ettevõtjaportaali e-teenuste osas uurimistulemusi üldistades võib teha järgmise kokkuvõtte. Majandusaasta aruande koostamise ja esitamise süsteem ning Äriregistri andmete päring on üldtuntud teenused. Suurearvuline kasutajaskond on teenusega väga rahul, pidades seda intuiitsuseks. E-arveldaja teenus on madala populaarsusega. Need, kes seda kasutavad on teenusega rahul, kuigi teenuse intuiitsust peetakse üsna madalaks.

Suur kattuvus kahe uuringu tulemuste osas tõstab lõputöös tehtavate järelduste usaldusväärust.

Küsitluse järgmises osas uuriti ekspertpaneeli seisukohti, et selgitada suhtumist e-arveldaja pakutavasse teenusesse ja võimalusi suurendada selle lisandväärtust. Arutelu aluseks on põhimõtteline küsimus, milliseid teenuseid avalik sektor peaks osutama. Eesti väikeste ja keskmiste ettevõtete assotsiatsioon¹⁵ on välja toonud kolm põhjust, miks avalik sektor ei peaks raamatupidamistarkvaral põhinevat teenust osutama. Esiteks ei tohiks riik siseneda ettevõtlusturule tavapäraste teenustega ja pakkuda seeläbi kõlvatut konkurentsi samal alal tegutsevatele ettevõtjatele, antud juhul – raamatupidamis- ja IT-firmadele. Teiseks on EVEA hinnangul riiklikust e-raamatupidamisest vaid üks samm totaalse riigikontrollini ettevõtete üle. Kolmandaks tekitab EVEAs kahtlusi pakutava süsteemi lisandväärtus ja klienditoe kvaliteet. (Postimees, 2011)

Tervelt 75% ekspertpaneelis osalenutest väljendas oma toetust väitele, et avalik sektor pakub arvestustarkvara e-arveldaja teenust. Seda vaatamata tõsiasjale, et vastanutest vaid 15% on ise selle teenuse kliendiks. E-arveldaja pakutavat lisandväärtust tõstaks oluliselt, kui lisada sellele e-arvete tasuta genereerimise ning finantsanalüüsi ja eelarve moodul. Neid arendusi pidas oluliseks koguni 80% ja 70% ekspertidest. Põhivara mooduliga lisanduvat väärtust pidas oluliseks 60% ja laomooduliga lisanduvat väärtust 40% ekspertidest. Ligikaudu pooled (47%) vastanutest, kes seni pole seda teenust kasutanud, väitsid, et oleksid valmis e-arveldajat kasutama hakkama, kui olulised moodulid sellele lisataks. Seega tuleks RIK-I leida kindlasti võimalused, et e-arveldajale lisada e-arvete tasuta genereerimise ning finantsanalüüsi ja eelarve moodul.

---

¹⁵ Eesti väikeste ja keskmiste ettevõtete assotsiatsioon, edaspidi *EVEA*

8. jaanuaril 2016 avaldas PricewaterhouseCoopers AS oma uurigu „Arvestusala õigusraamistiku ja praktika muutused aastatel 2004-2014“. Aruanne on jätkuks Maailmapanga poolt 2004. aastal koostatud aruandele standardite ja eeskirjade järgimise kohta (nn. ROSCi aruanne). Uuringus antakse ülevaade Eesti raamatupidamise, finantsaruandluse ja auditeerimise valdkonna õiguslikus raamistikus ja tavades toimunud muutustest aastatel 2004-2014. Finantsaruandluse osas on alates 2004. aastast toimunud kaks suuremat muutust: esiteks, XBRL-põhise elektroonilise süsteemi kasutuselevõtt raamatupidamise aastaaruannete esitamiseks 2010. aastal (nn. e-aruandluskeskkond) ja teiseks, Eesti raamatupidamise hea tava üleminek täismahus IFRSilt (s.t. ELi poolt vastu võetud IFRSilt) väike- ja keskmise suurusega ettevõtete IFRSile (SME IFRS) 2013. aastal. Mõlemad muutused on osutunud üsna edukateks. (PricewaterhouseCoopers AS, 2016)

PricewaterhouseCoopers uurigu peatükis 2.4.3 käsitletakse XBRL-põhise majandusaasta aruande koostamise ja esitamise praktika muudatusi. Peatükis tuuakse välja kolm (masintöödeldav XBRL-fail, pdf-vormingus fail või käsitsi infoedastus XBRL-vormingus ekraanivormi kaudu) alternatiivset vormi, milles majandusaasta aruannet esitatakse. Torkab silma trend, et vaatamata 6-aastasele rakendusperioodile, pole masintöödeldav XBRL-fail saavutanud suuremat osatähtsust kui ca 0,5% kõikidest esitatud aruannetest. (PricewaterhouseCoopers AS, 2016, lk 21)

Selle trendi tekkimise põhjused ja muutmisvõimalused on fookuses küsitluse järgmises osas. Ekspertpaneeli vastustest ilmneb, et majandusaasta aruande koostamise ja esitamise teenuse juures ei olda masintöödeldava XBRL-faili esitamisevõimalusest üldiselt teadlikud. Vastavat riigipoolset teavituskoolitust hindab väga vajalikuks või oluliseks 75% vastanutest. Praktiliselt sama oluliseks peetakse ka vastavat IT-alast konsultatsiooni. Lõputöö autorile oli suureks üllatuseks tõsiasi, et 40% vastanutest pidas IT-investeeringu toetust ebaoluliseks. Asjaolule, et masintöödeldava XBRL-faili väikese populaarsuse põhjused on peamiselt mitterahalised, viitavad ka küsitluse teistes osades sisaldunud seotud küsimuste vastused. Nii näiteks ei oska 40% protsenti ekspertpaneelis osalenutest hinnata, kui suur oleks vajalik IT-investeeringu toetuse maht, et tekiks võimalus esitada majandusaasta aruannet masin-masin liidesega (vt Joonis 11). Olukorras, kus ettevõtte võtab kasutusele masin-masin liidese, jääks tegemata kulu, mida sinnamaani on põhjustanud personal, kelle tööülesannete hulka majandusaasta aruande esitamine kuulus. Halduskoormust iseloomustava administratiivse kulu arvutamise meetodika (vt Joonis 7) kohaselt tähendaks see muudatus ajakulu (H) ja tariifi (T) korrutisena väljenduva tegevuskulu

asendumist masin-masin liidese loomiseks vajaliku IT-investeeringu aastase amortisatsioonikuluga (S). Kui võtame IT-investeeringu eeldatavaks kasulikuks eluajaks neli aastat, siis võime välja kirjutada alternatiivkulude tasakaalu kirjeldava võrrandi (vt Valem (1)).

$$H * T = S \quad (1)$$

kus H – ajakulu (tundides),

T – tariif (eurot/tunnis), leitakse keskmise brutokuupalga jagamisel 168 tunniga

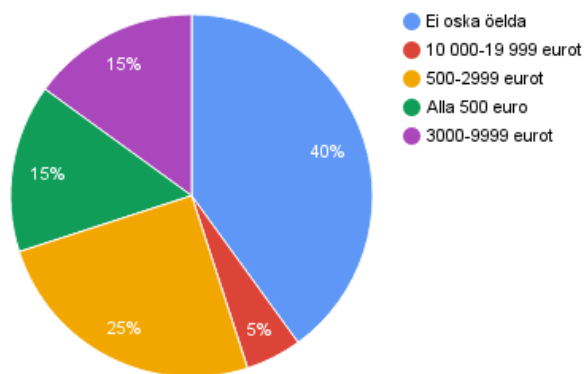
S – IT-investeering (eurodes) jagatud eeldatav kasulik eluiga.

Võttes IT-investeeringu suuruseks lõputöö raames laekunud (vt Joonis 11) vastuste kaalutud keskmise 4040 eurot, saame soetusena arvestatava aastase kulu (S) väärtuseks 1010 eurot.

Majandusaasta aruande esitamisega seotud aastaseks ajakuluks võime võtta 18 tundi. Selline ajakulu selgitati välja BDO poolt läbi viidud „Arvestusala halduskoormuse uuringus 2011“. (BDO Eesti AS, 2012, lk 49)

Majandusaasta aruande esitamisega on tavapäraselt hõivatud pearaamatupidajad. Seetõttu oleks kohane tariifi rakendamisel lähtuda pearaamatupidajate keskmisest palgast. 2015. aasta alguses oli see ligikaudu 1500 eurot (Raamatupidaja.ee, 2015). Avaldame sellest keskmise bruto tunnitasu – 8,93 eurot (1500/168). Järelikult tegevuskulu oleks majandusaasta aruande esitamisel ca 161 eurot (8,93x18).

Esitatud arvutuste najal saab väita, et masin-masin liidese IT-investeeringukulu komponent oleks 6,27 korda suurem, kui asendamist vajav tegevuskulu. Majanduslikult oleks üleminek masin-masin liidesele otstarbekas olukorras, kus vajaliku IT-investeeringu maht jääks vahemikku 600-700 eurot. BDO poolt läbi viidud uuring jõudis sarnase suurusjärguni. Enamikelt XBRL-kohustuslastelt saadud vastustest ilmes, et keskmiseks investeeringuvajaduseks on 500 eurot (BDO Eesti AS, 2012, lk 34). Olukorras, kus võikski arvestada vajaliku IT-investeeringu mahuks ca 600-700 eurot, tuleb arvestada ka tõsiasjaga, et pearaamatupidaja teisi funktsioone majandusaasta aruande esitamise kõrval sama kergelt uue tehnoloogilise lahendusega ei õnnestu asendada. See aga tähendab, et vaatamata IT-investeeringu paranenud alternatiivkulu proportsioonile, on vaja edaspidi siiski kanda koguulatuses ka pearaamatupidaja töötasukulu. Seega, masin-masin liides ei pruugi paljudel juhtudel kaasa tuua otsest majanduslikku efekti senise tegevuskulu vähenemisena. Pigem oleks see võimalus vabastada pearaamatupidaja ajabilansist teatud väike osa (18 h) ettevõtte jaoks suurema tähtsusega (näiteks prognoosid või finantsanalüüs) tööülesannete tarvis.

Joonis 11. Masin-masin liideseks vajaliku IT-investeeringu mahu osatähtsus

Allikas: autori koostatud

Ekspertpaneeli hulgas ei olnud kedagi, kes oleks arvanud, et tema organisatsioonis võiks masin-masin liideseks vajaliku IT-investeeringu maht ulatuda üle 20000 euro.

Esitatud asjaolud võivad selgitada ka neid põhjuseid, miks 72% küsitluses osalenutest pidas andmete esitaja töötasumäära potentsiaalset mõju halduskoormuse vähendamisele väga väikseks.

Ekspertpaneelis osalenute hinnangud ülejäänud tegurite kohta olid järgmised:

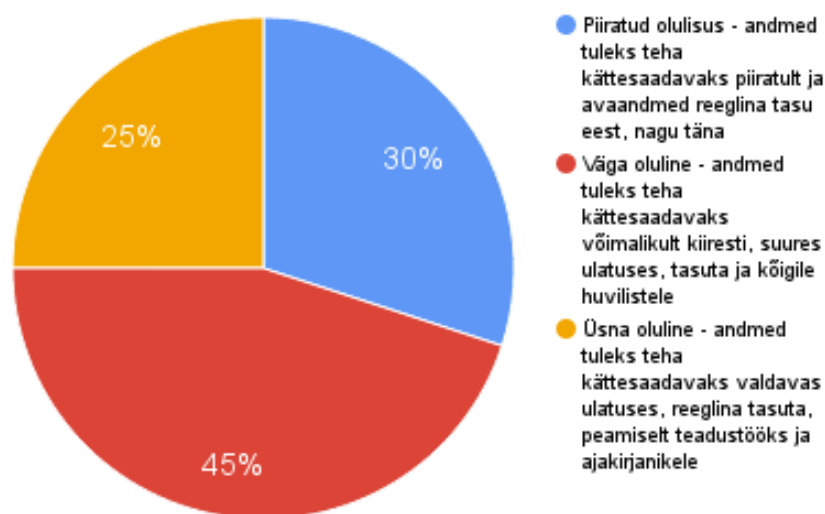
- andmete esitamise kordusi: potentsiaalne mõju halduskoormusele – pigem väike;
- andmete esitamise ajakulu: potentsiaalne mõju halduskoormusele – keskmine;
- andmete kogumise kulu: potentsiaalne mõju halduskoormusele – pigem suur;
- normiadressaatide arv: potentsiaalne mõju halduskoormusele – väga suur.

Tabel 3. 5 suurima halduskoormust vähendava potentsiaaliga ettepanekut

Halduskoormust vähendava potentsiaaliga ettepanekud ekspertpaneeli antud hinnangute pingereas
1. Ühtne kontaktpunkt. Riik võiks luua ühtse elektroonilise aruandluskeskkonna, mille kaudu saavad ettevõtjad riigiasutustele esitada kõik vajalikud andmed ilma korduvalt erinevatesse keskkondadesse logimata. 80%
2. TSD ning palgastatistika aruanded tuleb omavahel ühildada, et ettevõtjad ei peaks esitama riigile kaks korda samu andmeid. 75%
3. Riik peaks suunama täiendavaid ressursse eSTAT-i arendamiseks, et muuta keskkonda kasutajasõbralikumaks. See tähendab, et statistikaaruannete täitmine ja esitamine tuleks ettevõtjate jaoks teha lihtsamaks. 60%
4. Töötamise registris sisalduvate andmetega tuleks eeltäita statistikaaruanne Tööjõu liikumine, hõivatud ja vabad ametikohad. 40%
5. Ettevõtja esitab riigile aruande, siis võiksid need andmed automaatselt edasi kanduda pikema perioodi vastavale aruandele ehk pikema perioodi aruanne on eeltäidetud varasemate aruannete alusel (näiteks kolme kuu andmed tuleks kokku liita ning selle alusel eeltäita kvartaliaruanne). 40%

Allikas: autori koostatud

Internetiküsitluse viimane osa puudutas avaandmeid. Ekspertpaneelilt küsiti kui oluliseks peetakse avaliku teabe seaduse ja *OpenData* põhimõtete järgimist, mis võimaldaks sellised RIK-i käsutuses olevad andmed, millele juurdepääsu piiramiseks ei ole vajadust (näiteks ettevõtjaportaali andmed ettevõtte või MAA osas), teha avalikkusele kättesaadavaks (reeglina ka tasuta). Avaandmete kättesaadavust peeti üsna või väga oluliseks 70% vastanute poolt. Vastuste jagunemine on esitatud allpool (vt Joonis 12). Vastusevarianti „Ei pea oluliseks - andmete tasuta kättesaadavaks tegemine ei loo lisandväärtust“ ei märgitud üheski vastuses.

Joonis 12. Avaandmete kättesaadavuse olulisuse osas antud vastuste jagunemine (%)

Allikas: autori koostatud

Ekspertpaneeli vastuste põhjal on selge, et avaandmete teema on muutumas järgmistel aastatel väga oluliseks. See aga toob teravalt päevakorda küsimuse, kuidas muuta laialdaselt avaandmeid pakkuvate avaliku sektori asutuste rahastamismudelit, et säiliks nende võimekus katta tegevuskulusid ja teha investeeringuid. Rahastamismudeli muutmise ja selle uutele alustele viimise vajadus oli peamine väljakutse, mille tõi välja Justiitsministeerium 0-bürokratia projekti raames. Oleks vaja põhimõttelist muudatust, mis lubaks alustada avaandmete laialdast pakkumist ja kompenseeriks RIK-i omatulude võimaliku languse sellest.

Ekspertpaneeli enamuse (75%) arvates tuleks uus rahastamismudel ülesse ehitada nii, et avaandmete pakkumisest tingitud RIK-i omatulude langus tuleks kompenseerida kahest allikast. Nii riigieelarvelise eraldise kui Euroopa Liidu struktuurivahenditega. Lõputöö autori arvates võiks lõviosa riigieelarvelisest eraldisest minna tegevuskulude katmiseks. See võimaldaks

suunata struktuurivahendid peamiselt investeringuteks. Ekspertpaneel oli üksmeelel selles osas, et uut rahastamismudelit ei saa koguulatuses ülesse ehitada Euroopa Liidu vahenditele.

2.2. Eesti ja Soome ettevõtjale suunatud avalike e-teenuste võrdlus

Eestis pakutavate avalike e-teenustega on nende kasutajad üldiselt rahul. Avalike teenuste (sh e-teenused) areng on olnud evolutsiooniline. Seniajani ei ole arengut tugevalt suunatud ühest tsentraalsest keskusest, kellel oleks selge ja pikaajaline visioon ning kes esindaks erinevate teenuste tarbijapoolset vaadet. Tulemuseks on e-teenuseid pakkuvate infosüsteemide suhteline hajusus, madal integreerituse aste ja pakkuja, mitte tarbijakeskne vaade. Ettevõtjad peavad esitama aruandeid ja deklaratsioone erinevatesse aruandluskeskkondadesse (näiteks e-STAT, e-maksuamet, e-äriregister), mis tähendab vajadust korduvateks sisselogimisteks. Need keskkonnad on erineva ülesehitusega, ettevõtjad ei pruugi kõiki keskkondi kasutada igapäevaselt ning seetõttu võib aruannete täitmine ja esitamine olla keeruline.

Nagu juba ka varem viidatud, annab hea ülevaate kõige hiljutisemast seisust koos võrdlusega varasema uuringu tulemustega Turu-uuringute AS-i uuring „Rahulolu riigi e-teenustega 2014“. Uuringu kokkuvõttes öeldakse, et riigi poolt pakutavate e-teenuste kasulikkust osatakse ettevõtjate seas hinnata. Nii märkis 92%, et need säästavad aega, 90%, et muudavad asjaajamise mugavaks ning 86%, et võimaldavad saada rohkem informatsiooni. 74% leiab, et riigi e-teenused aitavad säästa ka ettevõtjate raha. Üldiselt on kokkuvõttes rahul riigi poolt pakutavate e-teenustega 79% ettevõtjatest ning see üldine näitaja on veidi ka suurenenud võrreldes eelmise (2012) uuringuga. (Turu-uuringute AS, 2015, lk 5)

Küllaltki suure probleemina selgus taas, et paraku ei hinda ettevõtjad oma teadlikkust riigi poolt pakutavate e-teenuste osas kuigi kõrgeks – taas on kõige sagedamini antud hinne teadlikkusele 3-palli (max 5 palli). Väga heaks hindab oma teadlikkust vaid 6% ning heaks 31% ettevõtjatest. Võrreldes eelmise (2012) uuringuga on ettevõtjate teadlikkus siiski paranenud ja seda 5 protsendipunkti võrra. Noorim ja vanim vanuserühm hindab oma teadmisi kehvemaks kui keskmiste vanuserühmade esindajad. (Sealsamas, lk 6)

Uuringu järgi ootavad ettevõtjad avaliku sektori e-teenuste kasutusmugavuse ja -kindluse parandamist ning teenuste portaalide võimalikult selget ja arusaadavat ülesehitust. Rahulolematust põhjustas portaalide ja veebilehtede liigne keerukus, mis tekitas ajakulu nende kasutamisel.

Võimalikke lahendusvariante kirjeldavad kokkuvõtvalt 0-bürokraatia projekti raames laekunud ettepanekud. Üheks kõige reljeefsemaks ja üldistavamaks on Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ettepanek ühtse kontaktpunkti loomiseks. 80% ekspertpaneelis osalejatest hindas selle ettepaneku halduskoormust vähendavat mõju väga kõrgeks (vt Tabel 3). Riik võiks luua ühtse elektroonilise aruandluskeskkonna, kuhu ettevõtjad saavad riigiasutustele esitada kõik vajalikud andmed ilma korduvalt erinevatesse keskkondadesse sisse logimata. Ühtses keskkonnas võiks ettevõtja näha, milliseid aruandeid või andmeid tuleb konkreetsel ettevõtjal riigile esitada. Samuti võiks toimuda automaatne meeldetuletus andmete või aruannete esitamistähtaaja saabumisest. Ühtne aruandluskeskkond peaks välistama ka andmete mitmekordse esitamise. Ettevõtetal peaks olema võimalik esitada riigile andmeid otse majandustarkvarast (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2016).

Vastutava ministeeriumina on Rahandusministeerium, kes ettepanekut menetleb ja seisukoha kujundab, koostanud ettepanekule järgmise esmase vastuse - realiseeritav idee. Kavas on muuta ettevõtjaportaali selliselt, et see põhineks Ühtse Kontaktpunkti¹⁶ kontseptsioonil. ÜKP oleks lahendus, mis sisaldab kõigi süsteemiga ühinenud osiste (infosüsteemide) tarvis ühtset autentimiskeskonda ja navigeerimisloogikat ning taksonoomiat¹⁷ ja selle haldamise mehhanismi. Ühtne autentimiskeskond võimaldab ühekordse sisselogimise järel liikuda kõigi liidestunud asutuste infosüsteemide vahel ja teha valikuid, milliseid andmeid ja missuguse kanali (sh masintöödeldava info edastamine või sellele juurdepääsu võimaldamine või aruande esitamine veebivormis) kaudu avaliku halduse teostajale edastada. Autentimiskeskond sisaldab mooduleid, mille kaudu on võimalik kasutajaprofiili kujundada (sh määrata esindajaid) ja mis sisaldavad interaktiivset infot andmeedastaja toimingute ja edastatud andmetega seotu (näiteks

---

¹⁶ Ühtne Kontaktpunkt, edaspidi *ÜKP*

¹⁷ Taksonoomia - mingi valdkonna süstemaatiline liigitamine. Taksonoomia väljatöötamine on vajalik, et defineerida ja süstematiseerida valdkonnas kasutatavas aruandluses hõlmatavate näitajate loend. Taksonoomia on universaalne vahend dubleerivate erimite avastamiseks ja vältimiseks. Arvestus- ja ettevõtlusala mõistete taksonoomia regulatsioon on sätestatud raamatupidamise seaduse § 14¹ lõikes 1. Majandusaasta aruande taksonoomia kohta on koostatud Vabariigi Valitsuse määrus. Taksonoomia sisaldab bilansi, kasumiaruande, koondkasumiaruande, rahavoogude aruande, omakapitali liikumise aruande, raamatupidamise aastaaruande lisade ja majandusaasta aruandega koos esitatavate dokumentide elemente. Taksonoomia haldaja on Justiitsministeerium. Taksonoomia on registreeritud riigi infosüsteemi halduse infosüsteemis. Majandusaasta aruande taksonoomiat on vajalik ja võimalik laiendada uute elementidega, mis hõlmavad arvestus- ja ettevõtlusala andmekogumise ja infotootmise vajadusi. Taksonoomia kehtestamine Vabariigi Valitsuse tasemel loob võimaluse üleriigilisel alusel vajalike valdkonnapoliitiliste valikute tegemiseks.

mitmes info edastus mõne aruande juures, milline on andmeedastaja positsioon võrreldes statistile keskmisega) kohta. (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2016)

Käesoleva lõputöö raames on peamiselt vaatluse alla ettevõtjaportaali pakutavad e-teenused. Lisaks neile ka teised veebilehed ja asutused (www.eesti.ee ja RIA¹⁸ ning www.eas.ee ja EAS¹⁹), kes ettevõtlusvaldkonnas teenuseid osutavad (vt Tabel 4). Portaalide lõikes toome võrdlused Eesti ja Soome analoogide vahel.

Tabel 4. Portaalid, mis koondavad ettevõtlusvaldkonna e-teenuseid

	Portaal (asutus) Eestis		Portaal (asutus) Soomes	
	Põhileht	Haruleht	Põhileht	Haruleht
1.	www.rik.ee RIK	www.rik.ee/et/ettevotjaportaal Ettevõtjaportaal	www.ytj.fi BIS ²⁰	www.prh.fi <i>Finnish Patent and Registration Office - Information Service Virre</i>
		www.rik.ee/et/e-ariregister e-Äriregister		www.vero.fi/en-US <i>Finnish Tax Administration</i>
		www.rik.ee/et/euroopa-ariregister Euroopa Äriregister		
		www.rik.ee/et/e-arveldaja e-Arveldaja		
2.	www.eesti.ee RIA	Lai valik linke ja e-teenuseid	www.finland.fi	www.investinfinland.fi <i>Invest in Finland</i>
				www.suomi.fi ühtne kontaktpunkt, mis koondab ja pakub avaliku sektori e-teenuseid Soome kodanikele
				www.visitfinland.com Agentuuri FinPro osa
				www.toolbox.finland.fi
				www.enterfinland.fi
3.	www.eas.ee EAS	www.e-estonia.com e-teenuste loend	www.yrityssuomi.fi <i>Enterprise Finland</i>	
		www.tradewithestonia.com Eesti eksportijate andmebaas (i.k. <i>Estonian exporters database</i>)		
		www.investinestonia.com Eesti Välisinvesteeringute Keskus (i.k. <i>Estonian Investment Agency (EIA)</i>)		

Allikas: autori koostatud

¹⁸ RIA – Riigi Infosüsteemi Amet

¹⁹ EAS – Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

²⁰ BIS – *The Business Information System*

Uuring „Rahulolu riigi e-teenustega 2014“ andmetel on jätkuvalt ettevõtjate seas enamkasutatavateks Maksu- ja tolliameti veebilehed (59%). Järgnevad RIK'i (www.rik.ee) ja portaali www.eesti.ee veebilehed. Lisaks kasutatakse suhteliselt palju kohalike omavalituste lehekülgi ja statistikaameti andmebaase. Erinevate valdkondade esindajad kasutavad ka erinevate ministriumide, haigekassa ja riigiametite e-teenuseid. Kokkuvõttes nimetati 43 erinevat avalikku e-teenust. (Turu-uuringute AS, 2015, lk 50)

Peamisteks veebilehe või portaali külastamise põhjusteks olid sarnaselt 2012. aasta uuringu tulemustele aruandluse esitamine ning tööga seotud erialase info otsimine. Küllalt sageli esitatakse ka erinevaid taotlusi ja avaldusi ning tehakse registrikandeid. Märksa vähem antakse teenuste kohta tagasisidet või esitatakse kaebuseid ja vaideid. (Sealsamas, lk 51)

Portaal www.rik.ee koondab muljetavaldavat hulka ettevõtjatele suunatud e-teenuseid.

Ettevõtjaportaal

Ettevõtjaportaal on keskkond, mis pakub majandusaasta aruande koostamise ja Äriregistrile esitamise teenust. Portaali kaudu saab esitada avaldusi ka uue ettevõtte registreerimiseks, registriandmete muutmiseks, likvideerimiseks ja registrist kustutamiseks. Põhitegevusala muudatusest saavad ettevõtjaportaali kaudu registripidajat teavitada üksnes FIE-d ning täis- ja usaldusühingud, kes ei pea registripidajale esitama majandusaasta aruannet. Äriühingud esitavad oma tegevusala andmed ja nende muudatused koos majandusaasta aruandega. Lisaks osutatakse arvestustarkvarateenust kaubamärgi all e-arveldaja. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2016)

Isiku tuvastamine on võimalik ID-kaardi, mobiil-ID või internetipanga võimalusi kasutades. Lahendus toetab Eesti, Portugali, Belgia, Soome või Leedu ID-kaarti ning Eesti või Leedu mobiil-ID, samuti autentimisvahendeid, mis on väljastatud 14 riigi (sh Kreeka, Island, Itaalia, Sloveenia, Slovakkia, Leedu, Suurbritannia, Šveits, Holland, Rootsi, Hispaania, Portugal, Luksemburg ja Austria) poolt. (Sealsamas)

E-äriregister

E-äriregister on RIK-i esimesi teenuseid, millest arenesid välja ettevõtjaportaal ja visualiseeritud äriregister²¹. E-äriregister on maakohtu registriosakonna andmebaasil tuginev teenus, mis

---

²¹ Visualiseeritud äriregister on uus teenus, mis võimaldab kuvada ülevaatliku struktureeritud pildi, milles tõstetakse esile päringuga hõlmatute vahelised seosed.

kajastab kõigi Eestis registreeritud juriidiliste isikute andmeid reaajas. ID-kaardiga sisenedes on võimalik tutvuda endaga seotud andmetega tasuta. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2016) E-äriregister võimaldab:

1. tasuta tutvuda ettevõtte registrikaardi (b-kaart), üldandmete ja maksuvõla infoga;
2. teha päringuid nime, registrikoodi, asukoha, tegevusala jm järgi;
3. saada majandusaasta aruandeid, põhikirju, isiku- ja kommertspandiandmeid;
4. jälgida ettevõtete menetlusinfot ja kandemuudatusi reaajas;
5. tasuta tutvuda erakonna liikmete nimekirjadega;
6. tasuta kontrollida eesti isikute äri- ja ettevõtluskeeldusid;
7. visualiseerida erinevate ettevõtete ja isikute omavahelisi seoseid.

Isiku tuvastamine on võimalik ID-kaardi, mobiil-ID või internetipanga võimalusi kasutades. Lepinguline klient saab e-äriregistrisse siseneda kasutajatunnuse ja parooliga.

EBR²² on e-äriregistri lisateenus, mis vahendab ametlikku informatsiooni Euroopa ettevõtete kohta. Interneti vahendusel edastatavate andmete kvaliteet on tagatud koostöös osalevate riikide ametlike registriasutuste poolt. Kokku on saadaval 24 riigi äriregistri info. Päringuid saab teha nii ettevõtete kui eraisikute kohta, kuid kättesaadavate andmete nimistu on riigiti erinev. Erinevates riikides on registriandmetel erinev õiguslik tähendus. (Sealsamas)

E-arveldaja

E-arveldaja on kasutajasõbralik veebipõhine majandusarvestuse tarkvara, mis aitab ettevõtjal raamatupidamise korraldamisega mugavalt hakkama saada. Tarkvara asub ettevõtjaportaalis ja seda saavad kasutada nii ettevõtjad ise, kui nende poolt volitatud isikud (näiteks raamatupidaja). E-arveldaja sihtturu moodustasid algselt peamiselt alustavad ja väikeettevõtjatele, kuid pärast kohandamisi on lisandunud ka mittetulundusühingute ja sihtasutuste segment. Tarkvara koosneb viiest olulisemast moodulist: arveldamise-, raamatupidamise-, aruandluse-, personali- ja seadistuste moodul. Aastatel 2017-2018 on e-arveldajas e-arvete edastamine riigiasutustele Omniva ja Fiteki (endine OpusCapita) vahendusel tasuta. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2016)

---

²² EBR - *European Business Register*, st Euroopa Äriregister

Kinnistuportaal

Kinnistuportaal on keskkond, mis võimaldab nii koostada kui ka esitada kinnistamisavaldusi ja jälgida esitatud avalduste menetlusinfot reaalajas. Lisaks saavad portaali kasutajad koostada ja esitada määruskaebuseid tehtud kandemääruste peale, anda kinnistusraamatusse kande tegemiseks vajalikke nõusolekuid ning volitada kinnistamisavalduse esitamiseks. Kinnistuportaal saab kasutada igaüks, kasutades ID-kaarti või Mobiil-ID. E-kinnistusraamat on e-teenus, mida kasutades saab kiiresti, mugavalt ja lihtsalt kontrollida kinnistu üldandmeid, pindala, omanikke, piiranguid ja kinnistuid koormavate hüpoteekide andmeid. Kui vajate kinnistute andmeid harva, saate portaalis teha üksikpääringu ilma lepingut sõlmimata. Igapäevaselt suuremal hulgal andmete saamiseks või kontrollimiseks on võimalik e-kinnistusraamatu kasutajaks registreeruda. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2016)

E-toimik

E-toimik on infosüsteem, kuhu on koondatud tsiviil-, haldus-, kriminaal- ja väärteomenetluse dokumendid, nendega seotud toimingud, muu andmestik ja protsessid. e-toimik võimaldab menetlusosalistel ja nende esindajatel esitada kohtule elektrooniliselt menetluskohustusi ja jälgida nendega seonduvat kohtumenetluse käiku. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2016)

Elektrooniline Riigi Teataja

Riigi Teataja ilmub alates 27. novembrist 1918. Riigi Teataja ilmub internetis alates 1997. aastast. Ametlik elektrooniline Riigi Teataja võeti kasutusele 1. juunist 2002. Alates 1. juunist 2010 lõpetati Riigi Teataja paberil väljaandmine ja Riigi Teatajat antakse välja vaid internetis ilmuva võrguväljaandena. 2. novembril 2010 võeti kasutusele uus Riigi Teataja infosüsteem. Riigi Teatajat annab alates 1. jaanuarist 2011. aastal välja Justiitsministeerium, väljaandja ülesandeid täidab Justiitsministeeriumi Riigi Teataja talitus. Riigi Teatajat majutab ja vastutab tehnilise toimimise eest RIK. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2016)

Ametlikud Teadaanded

Ametlikud Teadaanded on e-teenus, kus avaldatakse teated, kutsed ja kuulutused, mille avaldamise kohustus tuleneb seadusest. Nimetatud e-teenus on kõigile tasuta ligipääsetav ja uued teadaanded avaldatakse vastavalt nende esitamisele igal tööpäeval. Alates 1. juulist 2003 ilmuvad Ametlikud Teadaanded ainult elektrooniliselt. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2016)

Lisaks eelnimetatutele haldab ja arendab RIK mitmeid riigile ja kodanikule olulisi registreid ja infosüsteeme, nagu näiteks e-notar, abieluvararegister, laevakinnistusraamatu teabesüsteem, kohtuinfosüsteem ja kriminaalhooldusregister. Alates 2014. aasta 1. jaanuarist on RIK ministriumide ja nende valitsemisalade riigiasutuste ning riigikantselei infotehnoloogia valdkonna riigihangetes keskseks hankijaks. Keskse hankijana korraldab RIK riigiasutuste eest hankeid Vabariigi Valitsuse poolt määratud ulatuses. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2016)

Riigiportaal www.eesti.ee pakub kodanikule, ettevõtjale ja ametnikule usaldusväärset infot, e-teenuseid ja kontaktandmeid ühtses turvalises keskkonnas. Portaali on koondatud enam kui 800 e-teenust, 400 artiklit ja 2500 kontakti. Igal tööpäeval külastab seda üle 14 000 inimese. Paljud teenused portaalis nõuavad isikusamasuse tuvastamist. Isiku tuvastamine on võimalik ID-kaardi, mobiil-ID või internetipanga võimalusi kasutades. Olulisemad ja teemade kaupa liigendatud e-teenused, mis on suunatud ettevõtjale, on esitatud lisas (vt Lisa 4). (RIA, 2016)

Välisriigi kodanikuna on võimalik end autentida oma riigis välja antud elektroonilise isikutunnistuse abil, kui kodaniku koduriik osaleb Euroopa Liitu hõlmava elektrooniliste identiteetide (eID) koostalitlusvõime platvormi loomise projekti STORK katseprojekti "*Cross border Authentication for Electronic Services*". Nimetatud projektiga on liitunud järgmised 8 riiki: Austria, Belgia, Eesti, Soome, Saksamaa, Island, Itaalia ja Portugal. Sisenemise toiminguga suunatakse välisriigi kodanik vastava riigi autentimiskeskonda. (RIA, 2015)

2000. aastal loodud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus edendab ettevõtlus- ja regionaalpoliitikat Eestis ning on riikliku ettevõtluse tugisüsteemi üks suuremaid institutsioone, pakkudes ettevõtjatele, teadusasutustele, avalikule ja kolmandale sektorile rahalisi toetusi, nõustamist, koostöövõimalusi ja koolitust. EAS osutas lõputöö kirjutamise ajal, 2016. aasta mais 63 erinevat toetusteenust. (EAS, 2016) EAS on välja töötanud e-teeninduskeskkonna. E-teeninduse kasutajad saavad olla ainult autenditud kasutajad. Keskkond pakub kliendile täiendava kanali viimaks läbi tegevusi, mida muidu tuleb teostada EASis kohapeal, postiga dokumentide saatmisel, e-posti, telefoni teel vm moel. Selle kaudu loodame, et infovahetus toimub operatiivsemalt ning väheneb vigade hulk kliendi poolt esitatavates andmetes, mis omakorda parandab dokumentide menetlusprotsessi sujuvust. Kokkuvõttes aitab e-keskkond hoida kokku dokumentide koostamiseks ja menetlustoiminguteks kuluvat tööaega ja vähendab taotlejate ja toetuse saajate halduskoormust. (EAS, 2016)

Edasi võtab lõputöö autor vaatluse alla varemtoodud (vt Tabel 4) ettevõtjatele suunatud e-teenuseid koondavate Eesti portaalide Soome analoogid. See võimaldab kahe riigi lahendusi omavahel võrrelda ning välja tuua nii ühe kui teise süsteemi plussid ja miinused.

Soomes on Eestiga analoogne äriinfosüsteem²³. Teenust haldavad ühiselt Soome Patendiamet (äriregister) ja Soome Maksuamet. BIS võimaldab ettevõtjatel esitada teavet mõlemale asutusele, kasutades ühtset sisselogimisvõimalust. Teenused, mida peamiselt osutatakse on järgmised:

- ettevõtte või mittetulundusorganisatsiooni asutamine;
- ettevõtte või mittetulundusorganisatsiooni likvideerimine;
- ettevõtte või mittetulundusorganisatsiooni registriandmete päring;
- ettevõtte või mittetulundusorganisatsiooni andmete muutmine.

Andmed, mida esitatakse läbi BIS-i edastatakse:

- äriregistrisse ja sihtasutuste registrisse;
- käibemaksukohustuslaste registrisse;
- tööandjate registrisse.

Samuti saab BIS-lehel teha päringuid registrikoodide, käibemaksukohustuslase numbri ja LEI²⁴-koodi osas. (The Finnish Patent and Registration Office and The Finnish Tax Administration, 2016)

Portaal www.finland.fi pakub Soome kohta pilkupüüdvat koondvaadet kõigile, kes tunnevad huvi selle riigi, rahva ja kultuuri vastu. Portaal katab kõik valdkonnad, mis on seotud Soome ja Soome ühiskonnaga. Portaali kureerib Soome välisministeerium ja see alustas tööd 1995. aastal nime all Virtuaalne Soome. 2009. aasta kevadest tegutseb portaal nime all, nagu me tunneme seda täna. Ühtlasi uuendati portaali kontseptsiooni. (The Ministry for Foreign Affairs of Finland, 2015)

Portaal jaotub viieks suuremaks alamteemaks.

1. Ettevõtjatele suunatud välisinvesteeringute portaal. Seda veab valitsusasutus *Invest in Finland*, mis tegeleb välisinvesteeringute Soome meelitamisega. Agentuur teeb koostööd rahvusvaheliste ettevõtjatega, kes otsivad investeerimisvõimalusi Soomes ja osutab neile vajalikke teenuseid. Näiteks vajaliku teabe ja tegevusjuhiste andmine, et luua Soomes

---

²³ *The Business Information System*, edaspidi *BIS*

²⁴ *LEI – Legal Entity Identifier*

oma ettevõtte. Agentuuri teenused on tasuta ja neid kohandatakse alati vastavalt investori vajadustele. (Finpro Oy, 2016)

Agentuur on praegu keskendunud investeringute vahendamisele seitsmesse kõrge kasvupotentsiaaliga majandusharru (vt allpool). Kõigis neis valdkondades, pakub Soome välisinvestoritele suurepäraseid eduväljavaateid laienevatel turgudel Põhja-Euroopas. Olulisteks märksõnadeks tööstuses ja tehnoloogiasektoris on uuringud, investeringud arendustegevusse ja innovatsioon. (Sealsamas)

Tööstuse ja tehnoloogiasektoris:

- keskkonnatehnoloogiad;
- tervishoid ja heaolu;
- infotöötlus ja telekommunikatsioon;
- maavarade (sh vask ja tsink) säästlik kaevandamine.

Kaubanduses ja teenindussektoris:

- äriteenused;
- jaekaubandus;
- reisimine ja turism. (Sealsamas)

2. Ühtse kontaktpunktina kujundatud Soome kodanikele suunatud avaliku sektori e-teenuseid koondav portaal www.suomi.fi. Portaali sisaldab linke infosüsteemidele, mis annavad teavet või osutavad e-teenuseid kodanikele. Need infosüsteemid on loodud riigiasutuste, kohaliku omavalitsuse üksuste, avalikes huvides tegutsevate valitsusväliste organisatsioonide ja eraettevõtete poolt. (State Treasury of Finland, 2015)

Suomi.fi annab infot kõigile, kes vajavad seda seoses kokkupuutega Soomes avalikku haldust teostava organisatsiooniga, olenemata sellest, kas nad elavad Soomes või välismaal. Portaali sisaldab tekste, infot teenuste kohta, e-teenuseid ja dokumendivorme. Suomi.fi on realiseeritud soome, rootsi ja inglise keeles. Portaali finantseeritakse Soome rahandusministeeriumi eelarvest. (Sealsamas)

Isiku tuvastamisel rakendatakse ühtset kodanikukontot, mis kasutab autentimisvahendina, kas ID-kaarti, mobiil-ID või internetipanka. (Sealsamas) Eesti kodanik kodanikukonto vahendusel ennast Eesti ID-kaardi või mobiil-ID ennast autentida ei saa. Seega jäävad portaali e-teenused Eesti kodanikele praegu kättesaamatuteks. Portaali teenuste skaala on eraisiku osas väga sarnane sellega, mida pakub portaali www.eesti.ee.

3. Peamiselt mitteresidentidele suunatud portaal visitfinland.fi. Portaali tegevuse eesmärgiks on aidata meelitada välisinvesteeringuid Soome, muuta rahvusvahelisemaks turismisektori ettevõtjate tööd ning eriti just viimasel ajal, tutvustada Soomet atraktiivse turismisihtkohana üleilmsele publikule. Portaali rahastatakse peaaegu täielikult riigieelarvest, läbi agentuuri FinPro, mille osaks visitfinland.fi on. visitfinland.fi teeb tihedat koostööd ministriumide, reisibüroode, transpordiettevõtete ja erinevate Soome piirkondade esindajatega. See koostöö hõlmab uuringuid ja tootearendust ning ennekõike Soome vaba aja turismi turundust välismaal. (Finpro Oy, 2016)
4. Mitteresidentidele, kes soovivad enda tulevikku siduda Soomega, suunatud portaal enterfinland.fi. Portaalil leiduvad vajalikud dokumendivormid ja saab täita esmased protseduurid, kui soovitakse elamisluba Soome tulemiseks, olemasolevat elamisluba pikendada või kui soovitakse Euroopa Liidu liikmesriigi kodanikuna olla Soomes rohkem kui 3 kuud või kui soovitakse taotleda Soome kodakondsust. Portaalil rakendatakse isiku tuvastamisel ühtset kodanikukontot, mis kasutab autentimisvahendina, kas ID-kaarti, mobiil-ID või internetipanka. Samuti on võimalik autentimine kasutajatunnuse ja salasõna abil. (Finnish Immigration eService, 2016) Viimasena nimetatud võimalus loob näiteks ka Eesti kodanikule võimaluse selle portaali e-teenuseid kasutada.
5. Soomlaste eneseteadvust toetavat ning Soome identiteeti ja kultuuri tutvustav „tööriistakast“. Selles leidub lihtne, kuid kaasahaarav lugu, millega Soome ja soomlased maailma kõnetavad. Niisamuti leiame sealt erinevate maailma keeltega seotud ja stiliseeritud rahvuslipu koos logoga, rahvuslikke väärtusi rõhutavate teemadega esitlusi ja videopöördumisi Soome arvamusliidritelt. (The Finland Promotion Board, 2016)

Kokkuvõtteks võib öelda, et Eestis ja Soomes pakutavad e-teenused on väga sarnased. Lõputöö autori arvates on Soome e-teenused ehitatud ülesse ühtset eesmärki silmas pidades. Teenused moodustavad ühtse terviku. Eesti osas tuleks pidada suurimaks plussiks avatust. E-teenuseid pakutakse nii residentidele kui ka teiste riikide kodanikele ja ettevõtetele. Selles osas on Eesti jätkuvalt ambitsioonikas. Käivitumas on e-residentsuse projekt.

2.3. Ettevõtjaportaali e-teenuste potentsiaal halduskoormuse vähendamisel

Empiirilise osa viimases alapeatükis käsitleb autor kahte ettevõtjaportaali e-teenust, mis on halduskoormuse vähendamisel kõige suurema potentsiaalse mõjuga.

Eestis reguleerib raamatupidamise korraldamist ja aruandlust raamatupidamise seadus. (RpS, 2015) Seaduse redaktsioon, mis kehtib alates 01.01.2016 on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Sellekohast kinnitust võib lugeda eelnõu seletuskirjast. Muuhulgas viiakse seadus kooskõlla 26.06.2013. aastal vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2013/34/EL, mis käsitleb teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete koostamise ja avaldamise nõudeid (Rahandusministeerium, 2015, lk 1 seletuskirjas). Raamatupidamise seaduse eelnõuga tehtavad lihtsustused majandusaasta aruande koostamise nõuetes on kokkuvõtvalt esitatud järgmises tabelis (vt Tabel 5).

Tabel 5. Majandusaasta aruande koostamise uuenevad nõuded, kehtivad alates 01.01.2017

Ettevõtja kategooria	Raamistik	Majandusaasta aruande koostamine ²⁵
Suurettevõtja	IFRS ²⁶ / EHRT ²⁷ ; TFVC ²⁸	IFRS ²⁹ või EHRT - 4 põhiaruannet + umbes 15 lisa + tegevusaruanne (2015 kehtivad nõuded) ³⁰
Keskmise suurusega ettevõtja	IFRS/EHRT; TFVC	IFRS või EHRT - 4 põhiaruannet + lisad + tegevusaruanne (2015 kehtivad nõuded) ³¹
Väikeettevõtja ja mikroettevõtja, kes rakendab TFVC	EHRT; TFVC	2 põhiaruannet (bilanss, kasumiaruanne) + kuni 9 lisa + tegevusaruanne
Mikroettevõtja	Vastavusraamistik	2 põhiaruannet (bilanss ja kasumiaruanne) + kuni 3 lisa

Allikas: (Rahandusministeerium, 2015, lk 7 seletuskirjas)

Raamatupidamisdirektiivi kohaselt sõltub majandusaasta aruandes avalikustatava informatsiooni hulk ettevõtja suurusest. Raamatupidamisdirektiiv annab liikmesriikidele võimaluse näha ette väikeettevõtjate ja mikroettevõtjate raamatupidamise aastaaruande koostamisele ja avalikustamisele mitmeid lihtsustuse võimalusi. Rahandusministeerium on arvamusel, et pakkudes ettevõtjatele maksimaalses ulatuses valikuvõimalusi, õnnestuks Eesti ettevõtjate halduskoormust vähendada ettevõtluskeskkonna usaldusväarsust ja läbipaistvust kahjustamata. Mikroettevõtjatele lihtsustatud majandusaasta aruande koostamise ja avaldamise

²⁵ Väiksema kategooria ettevõtja võib alati raamatupidamist korraldada ja majandusaasta aruannet esitada suurema kategooria ettevõtte nõuetele vastavalt

²⁶ IFRS – *International Financial Reporting Standards*;

²⁷ EHRT – Eesti hea raamatupidamistava, mis alates 2017. aastast on Eesti Finantsaruandluse Standard (EFS)

²⁸ TFVC – *True and Fair View Concept* (e.k. õige ja õiglase kajastamise kontseptsioon)

²⁹ IFRS nagu see on vastu võetud Euroopa Liidus

³⁰ Nõuded ei muutu

³¹ Nõuded ei muutu

mittevõimaldamine ei ole millegagi põhjendatud. (Rahandusministeerium, 2015, lk 5-6 seletuskirjas)

Nõuded väikeettevõtja majandusaasta aruandele leevenevad lõputöö autori hinnangu kohaselt ca 20% võrra. Kui ettevõtjaportaali majandusaasta aruande koostamise ja esitamise teenus vastavalt ümber kujundada, võiks see tähendada iga väikeettevõtja aruande koostamise ja esitamise pealt kokkuhoidu kuni 3,4 tundi (st 20% 17,1 tunnist). Sellise ajalise kokkuhoiuga võib arvestada eeldusel, et majandusaasta aruande esitamisega seotud aastaseks ajakuluks on 17,1 tundi. (BDO Eesti AS, 2012, lk 49) Just nii suur on osaühingute keskmine ajakulu majandusaasta aruande koostamiseks. Autori arvates on viidatud uuringus osaühing kõige sobilikum kategooria, mida väike- või mikroettevõtja lihtsustuste mõju selgitamiseks kasutada. Infoedastuskohustuse täitja tunnitariifina rakendas autor pearaamatupidaja keskmist tunnitasu, samuti nagu alapeatükis 2.1. (vt lk 28) Korrutades eeldatava ajalise kokkuhoiu keskmise bruto tunnitasuga (8,93 eurot), leiame halduskulu vähenemise iga väikeettevõtja majandusaasta aruande kohta. Aastaruanne tuleb esitada üks kord aastas, seega on võimalikuks kokkuhoiuks 30,36 eurot aastas. Rahandusministeeriumi poolt 2015. aastal ettevalmistatud raamatupidamise seaduse seletuskirja kohaselt oli 2013. aastal Eestis 98139 väikeettevõtjat. (Rahandusministeerium, 2015) Nende andmete alusel tehtud arvutused näitavad, et ettevõtjaportaali majandusaasta aruande koostamise ja esitamise teenuse ümber kujundamine väikeettevõtjate osas tooks kaasa halduskoormuse summaarse vähenemise 2,97 miljoni euro ulatuses aastas.

Lisaks väikeettevõtjale tehtud lihtsustustele muutuvad oluliselt lihtsustamaks (õige ja õiglase kajastamise nõue asendub vastavusraamistikuga) ka nõuded mikroettevõtjatele. See toob autori hinnangul kaasa võimaliku kokkuhoiu isegi kuni 35% ulatuses. Muus osas kasutas autor mikroettevõtjate halduskoormuse selgitamisel samu algandmeid, mida väikeettevõtjate juures. Kui ka selle lihtsustuse lubamiseks ettevõtjaportaali majandusaasta aruande koostamise ja esitamise teenus ümber kujundada, tähendaks see iga mikroettevõtja aruande koostamisel kokkuhoidu peaaegu 6 tundi (st 5,98 tundi, mis on 35% 17,1 tunnist). Korrutades ajalise kokkuhoiu keskmise tunnitasuga (8,93 eurot), leiame halduskulu vähenemise iga mikroettevõtja kohta – 53,44 eurot. Rahandusministeeriumi poolt 2015. aastal ettevalmistatud raamatupidamise seaduse seletuskirja kohaselt oli 2013. aastal Eestis 16512 mikroettevõtjat. (Rahandusministeerium, 2015) Nende andmete alusel võib järeldada, et ettevõtjaportaali majandusaasta aruande koostamise ja esitamise teenuse ümber kujundamine mikroettevõtjate osas tooks kaasa halduskoormuse summaarse vähenemise 882 tuhande euro ulatuses aastas.

Kokkuvõtvalt võib järeldada, et ettevõtjaportaali kõige tuntuma teenuse ümberkujundamine tooks mikro- ja väikeettevõtjatele kaasa halduskoormuse vähenemise 3,85 miljoni euro ulatuses aastas.

Ettevõtjaportaali osutatava arvestustarkvara teenuse e-arveldaja kohta küsiti lõputöö raames korraldatud internetiküsitlusel, milliste moodulite lisamine annaks teenusele lisandväärtust, aidates nii suurendada teenuse populaarsust. 80% ekspertpaneelis osalejatest arvas, et e-arveldaja pakutavat lisandväärtust tõstaks oluliselt, kui lisada sellele e-arvete tasuta genereerimise moodul. See moodul peaks võimaldama e-arvete loomist ka nendel ettevõtjatel, kes ei kasuta üldse spetsiaalset majandustarkvara (raamatupidamisprogrammi). Rahandusministeeriumi tellitud e-arvetele ülemineku mõju selgitava analüüsi tulemusena leiti, et nii ettevõtete arvu kui arvete mahu osas mõjutab muudatus enim mikroettevõtteid, kes moodustavad avalikule sektorile arvete esitajatest ja arvete mahust enamuse. (Ernst & Young Baltic AS, 2015, lk 4) Uuringu andmetel on mitte majandustarkvarades hallatavate arvete maht ca 321000 arvet. (Sealsamas, lk 19) Lõputöö autori hinnangu kohaselt võiks e-arveldaja juures olevas välises moodulis olla neist tasuta koostatud iga 5, st 20%. Sellise turuosa saavutamine oleks ettevõtjaportaali kahtlemata ambitsioonikas, kuid igati jõukohane ülesanne. See tähendaks, et mikroettevõtjad, kes ei kasuta majandustarkvara, saaksid aastas tasuta ette valmistada ca 64200 (st 20% 321 tuhandest) e-arvet. Võttes alternatiivkuluks e-arve operaatorite hinnakirjade järgse tariifi – 0,25 eurot iga e-arve moodustamise kohta – julgeb lõputöö autor teha järelduse, et selline lahendus vähendaks halduskoormust 16050 (st 64200 korrutatud 0,25) euro ulatuses aastas.

Lisaks võib halduskulude kokkuhoidu näha ka nende ettevõtjate osas, kes kasutavad e-arveldajat ja peaksid edaspidi esitama avaliku sektori üksustele vaid e-arveid. E-arveldaja kliendibaas ulatub ca 4000 kasutajani, kes kõik on mikro- või väikeettevõtjad. E-arvetele ülemineku mõju selgitavas uuringus on välja toodud, et mikroettevõtjatest esitab arveid avalikule sektorile ligikaudu 38% ja väikeettevõtjatest koguni 63,9%. (Sealsamas, lk 16) Nende andmete alusel võib avalikule sektorile e-arveid esitavate ettevõtjate keskmiseks osatähtsuseks võtta 40%, mis on e-arveldaja kliendibaasi arvestades pigem konservatiivne hinnang. E-arvete esitamise intensiivsuse osas rakendab lõputöö autor samuti konservatiivset hinnangut. Keskmiselt esitatakse e-arveid aastas 6 tk, st üks e-arve iga kahe kuu kohta. Eelpool rakendatud alternatiivkulu (0,25 eurot/arve) korral tähendaks see halduskulu täiendavat kokkuhoidu 2400 (st 4000 x 40% x 0,25 x 6) eurot aastas. Seega, ettevõtjaportaali teenuste täiendamine e-arvete tasuta genereerimise mooduliga võimaldaks saavutada halduskoormuse vähenemise 18450 euro ulatuses aastas.

KOKKUVÕTE

E-teenused on Eesti jaoks üheks väga kättesaadavaks meetmeks, millega vähendada ettevõtjatele pandud infoedastuskohustuse täitmise kulusid. Oluline on, et mittetootlikud kulud oleksid minimaalsed. See on parim lahendus nii konkreetsele ettevõttele, kellel lasub info edastamise kohustus, kui majandusruumile tervikuna. E-teenuste rakendamisest tingitud halduskoormuse ja -kulu kahanemine kasvatab Eesti ettevõtjate konkurentsivõimet ja meie ettevõtluskeskkonna atraktiivsust. E-teenustega luuakse lahendusi, mis aitavad hoida kokku aega. Need on lahendused, mida iseloomustab tõhusus ja kasutajamugavus. E-teenused kujundavad head mainet. Nii vabastatakse ressursse, mis võimaldab ettevõtjatel enam panustada põhitegevuse tulemuslikkusele. Seega omavad e-teenused ja nende laialdane kasutuselevõtt märkimisväärset rolli majanduskasvu ja -aktiivsuse saavutamisel ja selle hoidmisel.

Lõputöö raames läbiviidud internetiküsitluse tulemuste kohaselt jaotusid e-teenused ettevõtjaportaalis tuntuse järgi kolme kategooriasse. E-teenused on kasutatavuse alusel kas kõrge (kasutanud üle 80% ekspertidest), mõõduka (kasutanud 30-79% ekspertidest) või madala (kasutanud alla 30% ekspertidest) tuntusega. Populaarsustabeli tipus on Äriregistri teenused ja majandusaasta aruande koostamise ja esitamise teenus. Kõige väiksem tunnus on erakonnaliikmete päringul ja Euroopa Äriregistriga seotud teenustel. Samuti ei ole laialdast kasutajaskonda seni saavutanud arvestustarkavara e-arveldaja.

Ekspertpaneel andis hinnangu e-teenustega rahulolule ja nende arusaadavusele. Teenusega rahulolu on äärmiselt kõrge nii majandusaasta aruande koostamise ja esitamise süsteemi, Äriregistri andmete päringu kui ka e-arveldaja osas. Samuti anti majandusaasta aruande koostamise ja esitamise süsteemi ning Äriregistri andmete päringu teenuse intuiitsusele kõrge hinnang. See tähendab, et ekspertpaneelis osalenute kogemuse põhjal ei nõua need teenused pöördumist juhendmaterjalide või kasutajatoe poole. Arvestustarkvara e-arveldaja ülesehitust sama õnnestunuks ei peeta. E-arveldaja vajab tänasel kujul nii juhendmaterjale kui kasutajatuge, et tagada teenuse sujuvus. Käesoleva lõputöö raames tehtud järeldused langevad väga suures ulatuses kokku Turu-uuringute AS-i 2015. aasta uuringu tulemustega.

Küsitluse järgmises osas uuriti ekspertpaneeli seisukohti, et selgitada suhtumist e-arveldaja pakutavasse teenusesse ja võimalusi suurendada selle lisandväärtust. 75% ekspertpaneelis osalenutest väljendas oma toetust väitele, et avalik sektor pakub arvestustarkvara e-arveldaja teenust.

Internetiküsitluses osalenute hinnangu kohaselt on normiadressaatide ringil väga suur ja andmete kogumise kulul pigem suur potentsiaalne mõju halduskoormusele. Ülejäänud tegurite osas peeti võimalikku mõju kas keskmiseks või väikseks. Nimetatud eelistused selgitavad ka põhjuseid, miks ekspertpaneeli kohaselt on 0-bürokraatia projekti ettepanekutest suurima halduskoormust vähendava potentsiaaliga ühtse kontaktpunkti idee ning TSD ja palgastatistika aruannete ühildamise mõte.

Lõputöö raames kogutud vastuseid töödeldes selgus, et avaandmete teema on muutumas järgmistel aastatel väga oluliseks. Avaandmete senisest laialdasem kasutamine eeldab RIK-i rahastamismudeli põhimõttelist muutmist. Võimalikku omatulude langust peeti otstarbekaks kompenseerida nii riigieelarvelise eraldise kui Euroopa Liidu struktuurivahendite arvelt.

E-teenuseid hindavad ettevõtjad kõrgelt, kuna nendes nähakse võimalust hoida kokku aega ja raha. Eesti ja Soome ettevõtjatele osutatavad e-teenused on võrreldavad ja ühetaolised. Kui Soome teenused torkavad silma ühtse tervikuna, siis Eestis omasid iseloomustab avatus. Eesti e-teenused on lisaks residentidele kätte saadavad väga laiale huviliste ringile, sh e-residendid.

Lõputöö kokkuvõttes saab teha järgmised ettepanekud.

1. Ettevõtjaportaali majandusaasta aruande koostamise ja esitamise teenus tuleks kujundada väikeettevõtjate osas ümber, et saavutada lihtsustuse tagajärjel halduskoormuse summaarne vähenemine 2,97 miljoni euro ulatuses aastas.
2. Ettevõtjaportaali majandusaasta aruande koostamise ja esitamise teenus tuleks kujundada mikroettevõtjate osas ümber, et saavutada lihtsustuse tagajärjel halduskoormuse summaarne vähenemine 882 tuhande euro ulatuses aastas.
3. E-arveldaja pakutavat lisandväärtust tõstaks oluliselt, kui lisada sellele e-arvete tasuta genereerimise ning finantsanalüüsi ja eelarve moodul. E-arvete tasuta genereerimise moodul võimaldaks saavutada halduskoormuse vähenemise 18450 euro ulatuses aastas.
4. Tuleks mõelda sellele, kuidas e-arveldaja juhendmaterjalimahukust oluliselt kahandada.
5. Tuleks leida võimalused ettevõtjatele riigipoolse teavituskoolituse korraldamiseks, et tutvustada masintöödeldava XBRL-faili esitamise võimalusi ettevõtjaportaalis.
6. Oleks otstarbekas korraldada täiendav uuring, et selgitada välja võimaliku rahastamismeetme mõju, millega kompenseeritaks XBRL-faili liidese investeeringukulu suurusjärgus 500-700 eurot ettevõtja kohta.

VIIDATUD KIRJANDUS

1. **BDO Eesti AS.** (2012). *Arvestusala halduskoormuse uuring 2011*. Kasutamise kuupäev: 25. 01 2016. a., allikas <http://www.fin.ee/doc.php?110650>
2. **EAS.** (2016). *EAS e-teeninduse kasutajajuhend*. Allikas: <https://aken.eas.ee/Help/index.html>
3. **EAS.** (2016). *Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus*. Allikas: <http://www.eas.ee/eas/>
4. **Eesti Vabariigi Valitsus.** (30. 06 2015. a.). *Avalike teenuste omanike määratlemise analüüs ja ettepanekud*. Kasutamise kuupäev: 1. 03 2016. a., allikas https://www.mkm.ee/sites/default/files/avalike_teenuste_omanike_maaratlemise_analyys_ja_ettepanekud.pdf
5. **Eesti Vabariigi Valitsus.** (23. 10 2015. a.). *Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2015-2019*. Kasutamise kuupäev: 15. 12 2015. a., allikas https://valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/valitsuse_tegevusprogramm_2015-2019_kehtib_alates_23.10.2015-.xlsx
6. **Elektrooniline Riigi Teataja.** (30. 12 2015. a.). *Raamatupidamise seadus*, RT I 2002, 102, 600 ... RT I, 30.12.2015, 65. Kasutamise kuupäev: 21. 03 2016. a., allikas <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122015004>
7. **Ernst & Young Baltic AS.** (29. 05 2015. a.). *E-arvetele ülemineku mõju hindamine*. Kasutamise kuupäev: 1. 10 2015. a., allikas <http://www.fin.ee/doc.php?112063>
8. **European Commission.** (10. 11 2015. a.). *Tool #53: The standard cost model for estimating administrative costs*. Kasutamise kuupäev: 15. 01 2016. a., allikas http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/tool_53_en.htm
9. **Finnish Immigration eService.** (2016). *EnterFinland*. Allikas: <https://enterfinland.fi>
10. **Finpro Oy.** (2016). *Invest in Finland*. Allikas: <http://www.investinfinland.fi/main.php>

11. **Finpro Oy.** (2016). *Visit Finland*. Allikas: <http://www.visitfinland.com/>
12. **Hinno, R.** (2016). *Äpp - riigiteenuste ülevaade*. Kasutamise kuupäev: 14. 05 2016. a., allikas https://ristohinno.shinyapps.io/Riigiteenused_dashboard/
13. **International working group on Administrative Burden.** (2004). *The Standard Cost Model*. Kasutamise kuupäev: 2. 10 2015. a., allikas <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4374310/11-STANDARD-COST-MODEL-DK-SE-NO-BE-UK-NL-2004-EN-1.pdf>
14. **Justiitsministeerium.** (10. 03 2016. a.). *Konkurentsivõime 2.0 - raport Eesti ärikeskkonna konkurentsivõime kasvatamiseks*. Kasutamise kuupäev: 20. 04 2016. a., allikas http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/konkurentsivoimelisema_arikeskkonna_raport.pdf
15. **Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J.** (2014). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Kasutamise kuupäev: 25. 04 2016. a., allikas <http://samm.ut.ee/intervjuu>
16. **Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium.** (2015). *Avaandmete portaal*. Kasutamise kuupäev: 30. 04 2016. a., allikas <https://opendata.riik.ee/>
17. **Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium.** (2012). *Avalike teenuste korraldamise roheline raamat*. Kasutamise kuupäev: 11. 11 2015. a., allikas http://www.koda.ee/public/Avalike_teenuste_korraldamise_roheline_raamat-1.pdf
18. **Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium.** (2013). *Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020*. Kasutamise kuupäev: 31. 03 2016. a., allikas <http://kasvustrateegia.mkm.ee/>
19. **Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium.** (2016). *Nullbürokratia*. Kasutamise kuupäev: 30. 04 2016. a., allikas <https://www.mkm.ee/et/nullburokraatia>
20. **Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium.** (2016). *Nullbürokratia ettepanekute jaotus*. Kasutamise kuupäev: 30 04. a., allikas https://www.mkm.ee/sites/default/files/nullburokraatia_vastused_ministeeriumite_kaupa_5.xlsx

21. **Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium.** (2016). *Riigiteenuste kaardistamise ja kirjeldamise projekt*. Kasutamise kuupäev: 05. 05 2016. a., allikas <https://github.com/MKM-ITAO/riigiteenused>
22. **Postimees.** (02. 03 2013. a.). *Eesti õigusmaastiku häda on ülereguleeritus ja dokumentide sõnastuslik keerukus*. (T. Vaher, Toimetaja) Kasutamise kuupäev: 05. 05 2016. a., allikas <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/arvamus/advokaat-estli-oigusmaastiku-hada-on-ulereguleeritus-ja-dokumentide-sonastuslik-keerukus?id=65760198>
23. **Postimees.** (09. 03 2011. a.). *EVEA: äriregistri raamatupidamisteenuste pakkumise plaan on turu solkimine*. (K. Koovit, Toimetaja) Kasutamise kuupäev: 15. 02 2016. a., allikas <http://majandus24.postimees.ee/399759/evea-ariregistri-raamatupidamisteenuste-pakkumise-plaan-on-turu-solkimine>
24. **PricewaterhouseCoopers AS.** (2016). *Changes in Estonian Legal Framework and Practices of Accounting and Auditing during 2004-2014*. Kasutamise kuupäev: 30. 01 2016. a., allikas <http://www.fin.ee/doc.php?113375>
25. **Raamatupidaja.ee.** (15. 02 2015. a.). *Palju soovivad palka raamatupidajad?* (T. Seinberg, & H. Auväart, Toim-d) Allikas: <http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2015/02/16/millised-on-raamatupidajate-palgasoovid>
26. **Rahandusministeerium.** (2015). *Raamatupidamise seaduse eelnõu koos lisadega*. Kasutamise kuupäev: 05. 05 2016. a., allikas <http://www.fin.ee/doc.php?111902>
27. **Registrite ja Infosüsteemide Keskus.** (2016). *Ametlikud Teadaanded*. Allikas: <http://www.rik.ee/et/ametlikud-teadaanded>
28. **Registrite ja Infosüsteemide Keskus.** (2016). *Avaleht*. Allikas: <http://www.rik.ee/>
29. **Registrite ja Infosüsteemide Keskus.** (2016). *E-arveldaja*. Allikas: <http://www.rik.ee/et/e-arveldaja>
30. **Registrite ja Infosüsteemide Keskus.** (2016). *Elektroniline Riigi Teataja*. Allikas: <http://www.rik.ee/et/elektroniline-riigi-teataja>
31. **Registrite ja Infosüsteemide Keskus.** (2016). *E-toimik*. Allikas: <http://www.rik.ee/et/e-toimik>

32. **Registrite ja Infosüsteemide Keskus.** (2016). *Ettevõtjaportaal*. Allikas: <http://www.rik.ee/et/ettevotjaportaal>
33. **Registrite ja Infosüsteemide Keskus.** (2016). *E-äriregister*. Allikas: <http://www.rik.ee/et/e-ariregister>
34. **Registrite ja Infosüsteemide Keskus.** (2016). *Kinnistuportaal*. Allikas: <http://www.rik.ee/et/kinnistuportaal>
35. **Registrite ja Infosüsteemide Keskus.** (2016). *RIK-i avaandmed*. Kasutamise kuupäev: 01. 05 2016. a., allikas <http://www.rik.ee/et/avaandmed>
36. **RIA.** (2015). *Portaali sisenemine*. Allikas: https://www.eesti.ee/portaal!/portaal.abiinfo?code=abi_portaali_sisenemine
37. **RIA.** (2016). *Riigiportaal eesti.ee*. Allikas: <https://www.ria.ee/ee/riigiportaal.html>
38. **Simson, M.** (2013). *E-teenuste disainimise käsiraamat avalikule sektorile*. Kasutamise kuupäev: 10. 12 2015. a., allikas https://www.ria.ee/public/publikatsioonid/E-teenuste_disainimise_kasiraamat.pdf
39. **Standard Cost Model (SCM) Network.** (2006). *International Standard Cost Model Manual*. Kasutamise kuupäev: 2. 10 2015. a., allikas <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf>
40. **State Treasury of Finland.** (2015). *Suomi.fi portal*. Allikas: <http://www.suomi.fi/suomifi/english/>
41. **Statistikaamet.** (2016). *Tööhõive määr soo järgi, vanuserühm 20–64*. Kasutamise kuupäev: 31. 03 2016. a., allikas <https://www.stat.ee/57164>
42. **Statistikaamet.** (2015). *Tööjõu tootlikkus hõivatute kohta (ESA 95)*. Kasutamise kuupäev: 31. 03 2016. a., allikas <http://www.stat.ee/64451/?highlight=tootlikkus>
43. **The Finland Promotion Board.** (2016). *Finland Toolbox*. Allikas: <http://toolbox.finland.fi/>
44. **The Finnish Patent and Registration Office and The Finnish Tax Administration.** (2016). *The Business Information System*. Allikas: <https://www.ytj.fi/en/index.html>

45. **The Ministry for Foreign Affairs of Finland.** (2015). *This is FINLAND*. Allikas: <http://finland.fi/about-us/>
46. **The World Bank Group.** (2010). *Here Is Your Money!* Kasutamise kuupäev: 10. 10 2015. a., allikas <https://www.wbginvestmentclimate.org/uploads/SCM+Final.pdf>
47. **Trnka, D.** (2011). *The SCM – main issues, advantages and challenges of quantification of administrative costs.* Kasutamise kuupäev: 11. 10 2015. a., allikas <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/49089127.pdf>
48. **Turu-uuringute AS.** (2015). *Rahulolu riigi e-teenustega 2014*. Kasutamise kuupäev: 30. 03 2016. a., allikas https://mkm.ee/sites/default/files/aruanne2_2015.pdf

LISAD

Lisa 1. Halduskoormuse ja majanduskasvu küsimustik

Halduskoormus ja majanduskasv

"Halduskoormus on nagu tolm, isegi kui tegevust ei toimu, koguneb see siiski."
Küsimustikule vastamine võtab aega ca 15 minutit. Suur tänu Teile!

* Kohustuslik

Vastaja profiil

Palun märgi oma vanus *

- alla 20
- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60 ja vanem

Kui palju on Teie organisatsioonis töötajaid? *

- 0-10 töötajat (sh mikroettevõtte)
- 11-50 töötajat (sh väikeettevõtte)
- 51-250 töötajat (sh keskmine ettevõtte)
- 251 ja enam töötajat (sh suurettevõtte)

Millist autentimisvahendit kasutate kõige meelsamini? *

Palun moodustage pingerida.

	Parim valik	1. alt	2. alt	3. alt	4. alt	Nõrgim lüli
ID-kaart	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mobiil-ID	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pangalink	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Paroolikaart	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kasutajatunnus ja parool	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sotsiaalmeedia konto	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Pea ennast sagedaseks ettevõtjaportaali e-teenuste kasutajaks *

- Jah
- Ei

Missuguseid ettevõtjaportaali e-teenuseid olete kasutanud?

- majandusaasta aruande (edaspidi MAA) koostamine ja esitamine
- uue ettevõtte registreerimine
- ettevõtte registriandmete muutmine
- ettevõtte likvideerimine ja registrist kustutamine
- arvestustarkvara e-arveldaja
- ettevõtte registrikaardi (b-kaart), üldandmete või maksuvõla info
- päringud nime, registrikoodi, asukoha, tegevusala jm järgi
- päringud majandusaasta aruande kohta
- päringud põhikirja või isiku- ja kommertspandiandmete kohta
- päringud ettevõtete menetlusinfo ja kandemuudatuste kohta reaalajas
- päringud erakonna liikmete nimekirja kohta
- päringud Eesti isikute äri- ja ettevõtluskeeldude kohta
- päringud visualiseeritud äriregistri kohta
- päringud Euroopa Äriregistri andmete kohta

Millal kasutasite viimati ettevõtjaportaali e-teenuseid?

Kuu ▼ Päev ▼ 2016 ▼

Palun kirjeldage oma kasutuskogemust *

	olen e-teenusega rahul	ei ole e-teenusega rahul	Kogemus puudub
MAA koostamine ja esitamine	☐	☐	☐
Äriregistri andmete päringud	☐	☐	☐
Arvestustarkvara e-arveldaja	☐	☐	☐

Palun kirjeldage oma kasutuskogemust *

	e-teenus intuitiivne	e-teenus juhendit nõudev	Kogemus puudub
MAA koostamine ja esitamine	☐	☐	☐
Äriregistri andmete päringud	☐	☐	☐
Arvestustarkvara e-arveldaja	☐	☐	☐

Kuidas suhtute sellesse, et avalik sektor pakub arvestustarkvara e-arveldaja teenust? *

- Positiivselt - avalik sektor peaks pakkuma arvestustarkvara teenust
- Negatiivselt - avalik sektor ei peaks pakkuma arvestustarkvara teenust

Kas e-arvete tasuta genereerimise moodul tõstaks e-arveldaja lisandväärtust? *

1 2 3 4

Oluline   Ei oma tähtsust**Kas põhivara moodul tõstaks e-arveldaja lisandväärtust? ***

1 2 3 4

Oluline   Ei oma tähtsust**Kas lao moodul tõstaks e-arveldaja lisandväärtust? ***

1 2 3 4

Oluline   Ei oma tähtsust**Kas finantsanalüüsi ja eelarve moodul tõstaks e-arveldaja lisandväärtust? ***

1 2 3 4

Oluline   Ei oma tähtsust**Kas kasutaksite e-arveldajat? ***

- Jah, kui eespool nimetatud lisandväärtust tõstvad moodulid lisatakse
- Ei plaani e-arveldajat kasutama hakata
- Olen juba e-arveldaja kasutaja

Millist abi/infot vajate, et esitada MAA masin-masin liidesega*?

* 2014. aasta kohta esitati Äriregistrile vaid ca 1% majandusaasta aruannetest inimsekkumiseta, st majandustarkvarast edastati andmed XBRL-vormingus otse Äriregistri andmebaasi. Palun moodustage pingerida.

	Väga vajalik	Oluline	Ebaoluline
Riigipoolne teavituskoolitus	☐	☐	☒
IT-investeeringu toetus	☒	☐	☐
IT-alane konsultatsioon	☐	☒	☐

Milline on vajalik IT-investeeringu toetuse maht Teie organisatsiooni jaoks, et esitada MAA masin-masin liidesega? *

- Alla 500 euro
- 500-2999 eurot
- 3000-9999 eurot
- 10 000-19 999 eurot
- üle 20 000 euro
- Ei oska öelda

Kui oluliseks peate avaliku teabe seaduse ja *OpenData* põhimõtete järgimist, mis võimaldaks sellised RIK-i* käsutuses olevad andmed, millele juurdepääsu piiramiseks ei ole vajadust (näiteks ettevõtjaportaali andmed ettevõtte või MAA osas), teha avalikkusele kättesaadavaks (reeglina ka tasuta)? *

* RIK - Registre ja Infosüsteemide Keskus

- Väga oluline - andmed tuleks teha kättesaadavaks võimalikult kiiresti, suures ulatuses, tasuta ja kõigile huvilistele
- Üsna oluline - andmed tuleks teha kättesaadavaks valdavas ulatuses, reeglina tasuta, peamiselt teadustöök ja ajakirjanikele
- Piiratud olulisus - andmed tuleks teha kättesaadavaks piiratud ja avaandmed reeglina tasu eest, nagu täna
- Ei pea oluliseks - andmete tasuta kättesaadavaks tegemine ei loo lisandväärtust

Missugune peaks Teie arvates olema RIK-i rahastamismudeli muudatus, et kompenseerida omatulude langus ca 2 miljoni euro (2015. aasta omatulust 45%) ulatuses aastas, tagada IS jätkusuutlikkus ja investeeringud, kui ettevõtjaportaali ja MAA andmed teha avalikkusele suures ulatuses, tasuta ja kõigile huvilistele kättesaadavaks? *

- Omatulude langus tuleks kompenseerida 100% ulatuses riigieelarvelise eraldisega
- Omatulude langus tuleks kompenseerida 100% ulatuses EL-i struktuurivahenditega
- Omatulude langus tuleks kompenseerida nii riigieelarvelise eraldise kui ka EL-i struktuurivahenditega
- Omatulude langus tuleks kompenseerida kommertskasutusest saadavate tasudega (tänapäevane mudel)
- Omatulude langus tuleks kompenseerida RIK-i teiste teenuste arvelt (ristsubsideerimine)

Missugune allolevatest teguritest aitaks Teie arvates kõige paremini selgitada halduskoormuse vähendamise potentsiaali? Tegurid, mis mõjutavad halduskoormuse suurust:

Mõju halduskoormusele kõige suurem = A ning kõige väiksem = E (palun moodustage pingerida)

	A - suur	B	C	D	E - väike
Normiadressaatide arv (tk), kellele riik on kohustuse pannud	☐	☐	☐	☐	☐
Andmete kogumise kulu (eur)	☐	☐	☐	☐	☐
Andmete esitamise ajakulu (h)	☐	☐	☐	☐	☐
Andmete esitamise kordusi (tk/aastas)	☐	☐	☐	☐	☐
Andmete edastaja töötasumäär (eur/h)	☐	☐	☐	☐	☐

Millised on Teie arvates 5 suurima halduskoormust vähendava potentsiaaliga ettepanekut või nendel põhinevat e-teenust? *

- Ühtne kontaktpunkt. Riik võiks luua ühtse elektroonilise aruandluskeskkonna, mille kaudu saavad ettevõtjad riigiasutustele esitada kõik vajalikud andmed ilma korduvalt erinevatesse keskkondadesse logimata.
- Riik peaks suunama täiendavaid ressursse eSTAT-i arendamiseks, et muuta keskkonda kasutajasõbralikumaks. See tähendab, et statistikaaruannete täitmine ja esitamine tuleks ettevõtjate jaoks teha lihtsamaks.
- TSD ning statistikaaruanded tuleb omavahel ühildada, et ettevõtjad ei peaks esitama riigile kaks korda samu andmeid.
- Töötamise registris sisalduvate andmetega tuleks eeltäita statistikaaruanne Tööjõu liikumine, hõivatud ja vabad ametikohad.
- Ettevõtja esitab riigile aruande, siis võiksid need andmed automaatselt edasi kanduda pikema perioodi vastavale aruandele ehk pikema perioodi aruanne on eeltäidetud varasemate aruannete alusel (näiteks kolme kuu andmed tuleks kokku liita ning selle alusel eeltäita kvartaliaruanne).
- Kui ettevõtja peab Statistikaametile esitama mitu, vaid kord aastas esitatavat aruannet, siis võiks need aruanded liita kõik üheks.
- Riik võiks kaotada sõidupäevikute täitmise kohustuse ning tööandja sõiduauto kasutamist ei peaks lugema erisoodustuseks.
- Kui kohalik omavalitsus ei ole makse kehtestanud, siis ei peaks riigihangete menetluses esitama ka tõendit maksuvõla puudumise kohta.
- Lisada e-maksuameti lahenduss e-arve püsivõimalus. See oleks väga mõistlik kui igakuised riigimaksud saaks pangast automaatselt tasutud.
- Aruandlus peab arvestama ettevõtte põhitegevusvaldkonda ja andmeid, mis ei ole põhitegevus ei tule koguda ja esitada.
- Lubada väikese käibega ettevõtjatel ning hooajaliselt tegutsevatel ettevõtjatel soovi korral kasutada käibemaksukohustuse deklareerimisel ja täitmisel kalendrikuust pikemat maksustamisperioodi (KMS § 27 lg 4).
- Taotleda Euroopa Liidult erand, mis lubaks käibemaksukohustuslaseks registreerimise künnist tõsta 50 000 euroni (KMS § 19 lg 1).
- Kaaluda riigi poolt loodud erinevate ettevõtlusorganisatsioonide (EAS, Kredex, Arengufond) ühendamist ühtseks kompetentsikeskuseks.

Kommentaariid ja täpsustused, mida peate vajalikuks esitada seoses halduskoormuse ja majanduskasvu teemaga:

Allikas: autori koostatud

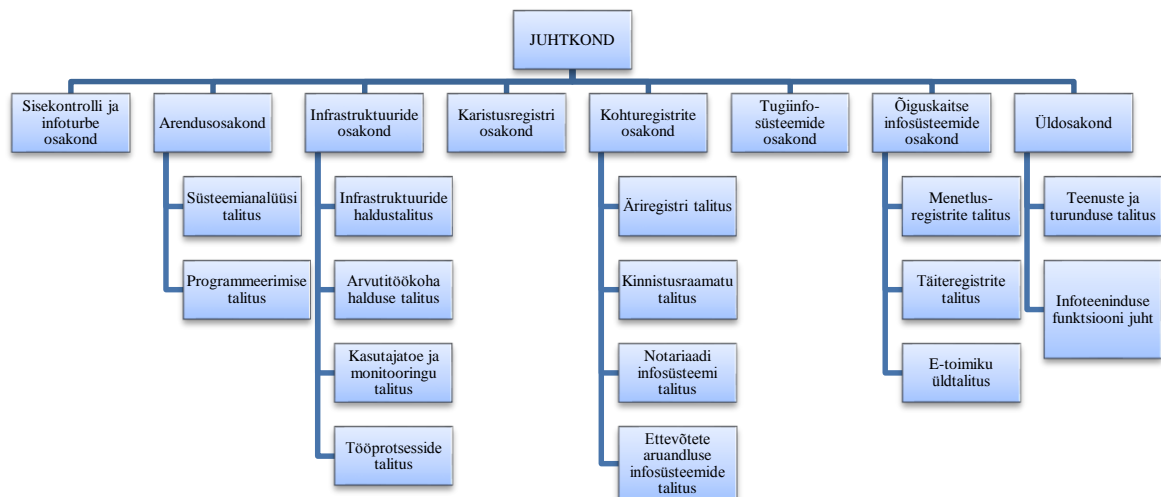
Lisa 2. Justiitsministeeriumile esitatud ettepanekud (0-bürokratia projekt)

Ettepanek	Ettepaneku sisu	Vastutava ministeeriumi seisukoht
<p>Avaliku teabe seaduse ja <i>OpenData</i> põhimõtet järgides peaksid Äriregistri andmed millele juurdepääsu piiramiseks ei ole olulist vajadust, olema avalikud ning tasuta kättesaadavad</p>	<p>Ettepanek puudutab ettevõtete majandusandmete kättesaadavust Äriregistrist. Avaliku teabe seaduse ja <i>OpenData</i> liikumise mõtet järgides peaksid sellised riigi käsituses olevad andmed, millele juurdepääsu piiramiseks ei ole olulist vajadust, olema avalikud ning reeglina ka tasuta kättesaadavad. Äriregistris on seoses elektroonilise aruandlusega ettevõtete majandusaruannete andmed (bilanss, kasumiaruanne) juba elektroonilisel kujul olemas, kuid soovijatel on neid võimalik saada üksnes tasu eest. Üksiku aastaaruande PDF kujul alla laadimine ei ole seejuures kuigi kallid, kuid mõnesaja ettevõtte andmete hankimine masintöödeldaval kujul (XLS, XML vmt) on samas põhjendamatult kallis ja ebamugav. Teen ettepaneku täiustada Äriregistri ettevõtjaportaali selliselt, et iga soovija saaks valida nime, EMTAK koodi vm alusel talle huvipakkuvad ettevõtted ning laadida portaalist tasuta alla talle huvipakkuvad bilansi, kasumiaruande vm andmed. Kui anname ettevõtjatele ja riigiasutustele mõistlikul lahenduse ettevõtete majandusnäitajate võrdlemiseks ja analüüsimiseks, siis aitab see tõsta nii era- kui avaliku sektori juhtimisotsuste kvaliteeti.</p>	<p>Ei ole võimalik rakendada, sest toob kaasa olulise RIK-i omatulu languse. Vastavate otsuste tegemisel, mille kohaselt kompenseeritakse omatulu langus RIK-ile, on võimalik ettepaneku rakendamist kaaluda.</p>
<p>Kaotada MTÜ-delt ja SA-delt nõue, et aastaaruande allkirjastaksid kõik juhatuse liikmed, kui äriühingul piisab vaid ühe juhatuse liikme allkirjast</p>	<p>Äriregistriga suhtlemine on üle reguleeritud ja tekitab väheste pahatahtlike tõttu palju lisakoormust kõigile ühingutele, aga ka registriosakondadele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarbetu on nõuda üksnes MTÜdelt ja SAdelt, et aastaaruande allkirjastaksid kõik juhatuse liikmed, kui äriühingul piisab vaid ühest. Sama loogikat peaks rakendada ka teistele juriidilistele isikutele. Praktikas on MTÜdel üsna suured juhatused, osad inimesed välismaal(ased), kehva ID-kaardi kasutamise oskusega, mistõttu tekib aruandevõlglasti üksnes selle allkirjastamisnõude pärast; • loobuda võiks MTÜ üldkoosolekul osalejate allkirjalehe originaali nõudest (MTÜS § 21 lg 6), mis tuleb siiani registrele saata paberil (ja mille register pärast postiga tagasi saadab), kuna enamikus MTÜdes ei suuda kõik osalenud digiallkirja anda. Piisata võiks protokollist kahe allkirjaga ja äärmisel juhul allkirjalehe kannist; • samamoodi võiks volikirju küsida kahtluse korral, mitte pidada neidki registrele saatetava protokollist kohustuslikeks lisadeks. 	<p>§ 36 lg 4 MTÜS ja § 34 lg 3 SAS on alates 1.2.2016 kehtetu, st esimene allkirjeldatud koormav nõue varsti kaob. Originaali nõudest võiks loobuda kaasaegsete infotehnoloogiliste lahenduste kasutamise kasuks (digiallkirjad), aga MTÜ esindajad seda ei toetaks. Kahe allkirja nõue kompromissina suurendaks kuritarvituste ohtu (registril peab olema kindlus, kes ja kui palju koosolekul osales, tuvastamaks ühe või teise otsuse seadusele vastavus), skännitud dokumentide puhul on sama probleem – kuritarvitused muutuvad liialt lihtsaks (vt ka punkt 3 registrimenetluse olemuse kohta) Registrimenetlus on formaalne menetlus ja igasugused nõuded, mis tunduvad „formaalsusena“, on tegelikult kehtestatud eesmärgiga tagada registriandmete õigsus võimalikult suurel määral. Jällegi – digitaalsed lahendused (nt e-volikirja keskkond) oleksid bürokratia kaotamise eesmärgil tulevikus ilmselt abiks – aga MTÜ esindajaid see ilmselt ei rahulda. Samas loobuda kehtivatest nõuetest (sh ka volituse kehtivuse igakordne kontroll) tähendaks registriandmete usaldusväärsuse vähenemist, mis ei aita kaasa õiguskindla ja läbipaistva tsiviilkaibe toimimisele.</p>
<p>Kui ettevõtte pole 6 kuu jooksul pärast tähtaja möödumist eelmise majandusaasta aruannet esitanud, kustutatakse ta automaatselt äriregistrist.</p>	<p>Probleemiks on majandustegevuse register ja sinna oma iga-aastase „elusoleku“ kinnitamine. Kui ettevõtte pole näiteks 6 kuu jooksul pärast tähtaja möödumist (ehk 31.12.ks) eelmise majandusaasta aruannet esitanud, kustutatakse ta automaatselt äriregistrist. Kui ettevõtte asutamine on riigi poolt nii ülikihtsaks tehtud nagu praegu, siis peaks tasakaalu mõttes ka vastupidine suund sama sujuvalt toimima.</p>	<p>MTR on liidestatud Äriregistriga ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse kohaselt majandusaasta aruande esitamisega kinnitab ettevõtja, et on jätkuvalt majandustegevuse teate või loakohustusega valdkonnas tegutsev ning MTR-is eraldi andmete õigsust kinnitama ei pea. Automaatselt äriregistrist kustutamise osa peaks kommenteerima Justiitsministeerium.</p>
	<p>Rakendatav 2018+</p>	

<p>Menetlusdokumentide edastamine kohtutäituritele võiks toimuda otse portaali kaudu ning peaks olema ka võimalus täitedokumendi saatmiseks otse e-toimiku kaudu valitud kohtutäiturile</p>	<p>Menetlusdokumentide edastamine kohtutäituritele võiks toimuda otse portaali kaudu ning peaks olema ka võimalus täitedokumendi saatmiseks otse e-toimiku kaudu valitud kohtutäiturile.</p>	<p>Täitemenetluse seadustiku § 23 lõike 6 kohaselt võib täitmisavalduse ja täitedokumendi esitada elektrooniliselt. Kuna Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda on praegu arendamas ja kasutusele võtmas uut infosüsteemi e-Täitur, siis on nende seisukoht, et enne tuleb realiseerida seadusemuudatustest ja e-Täituri juurutamisest tulenevad arendused ning alles siis saaks antud ettepaneku arendamise plaani võtta. Ettepanek eeldab nii avaliku e-Toimiku kui ka e-Täituri arendamist. JUM ja Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda põhimõtteliselt toetavad seda ettepanekut. Ettepaneku põhjal lähteülesande koostamise võimalikuks ajaks pakub Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda 2018.a.</p>
	<p>Rakendatav 2018+</p>	
<p>Kaaluda ka õigusliku reguleerituse mahu ülevaatamist</p>	<p>Lisaks halduskoormuse põhjustatud ajakulule häirib ettevõtjaid õigusvaidluse pidamisega kaasnev oluline ajakulu. Ühelt poolt on põhjuseks kohtunike vähesus, teisalt õigusaktide rohkus ja nende kvaliteet (puudused kvaliteedis). Mõnda õigusakti on aastate jooksul täiendatud või parandatud kümneid kordi. Mahuka ja kiiresti muutuva seadusandluse tagajärjeks on kuude ja aastate pikkused õigusvaidlused, mis pahatihti leiavad lahenduse alles Riigikohtus. Ettevõtjatele tähendab sellises vaidluses sunnitud osalemine äriideede, raha ja aja kaotust. Palume lisaks halduskoormuse vähendamisele kaaluda ka õigusliku reguleerituse mahu ülevaatamist, seades eesmärgiks optimaalsele õiguslikule reguleeritusele jõudmise.</p>	<p>JM on algatanud riiklikult õigusloome vähendamise kava, mis tähendab, et uute õigusaktide loomine ja olemasolevate muutmine peab olema väga hästi põhjendatud ja läbi mõeldud. Eesmärk on vähendada õigusloome mahtu ja muuta õigussüsteem arusaadavamaks. JM tegeleb ka kohtunike töökoormuse reguleerimisega.</p>
	<p>Poliitika muutmise ettepanek</p>	
<p>Sideteenuste puhul ühlustada ametkondadele antud õigused esitada sideteenuste (ja kasutajate) kohta andmepäringuid</p>	<p>Andmepäringute esitamine sideteenuste (ja kasutajate) kohta erinevate ametkondade poolt. Probleem: erinevate õigusaktide alusel on mitmetele ametkondadele (Politsei-ja piirivalveamet, Maksu- ja tolliamet, Finantsinspeksioon, Keskkonnaamet) antud õigused esitada sideteenuste (ja kasutajate) kohta andmepäringuid. Erinevatele ametkondadele on antud õigus küsida andmeid erinevates andmekoosseisudes ja erinevate menetlustoimingute raames. Sellest tulenevalt on probleemiks ebapädevalt koostatud päringud, mille alusel küsitakse sideandmeid ka juhtudel kui selleks õiguslikku alust pole. Seega suurendatakse oluliselt sideettevõtete halduskoormust, kuna nad on sunnitud iga päringu õiguslikku alust kontrollima, et vältida olukorda, milles antakse välja teavet, mille väljastamiseks õiguslik alus puudub.</p>	<p>JuM-il on kavas antud teema laiemalt üle vaadata ja lahendused välja pakkuda 2016. a I poolaastal. TJA - kogu riigi poolt sideettevõtjatel kogutava teabe kogumine ei ole STO pädevuses. TJA ei saa olla kõigi regulaatorite ega asutuste andmete kogujaks, kuna valdkondade lõikes kogutakse erinevaid indikaatoreid. TJA juba edastab andmed osutatud sideteenuste kohta Statistikaametile. Sideettevõtjate-poolset aruandluse koormust on sellega juba vähendatud. Ettepanekut ei toeta, kuna TJA-le vastutuse panek kogu riigi poolt sideettevõtjatel kogutava teabe kogumise osas muudab regulaatori tegevuse kohmakaks, ebaratsionaalseks ning võib kokkuvõttes olla sideettevõtjate jaoks ebamõistlikult koormav.</p>
	<p>Osaliselt rakendatav 2017. aastal</p>	

Allikas: (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, 2016)

Lisa 3. RIK-i organisatsiooni struktuur

Seisuga 31.12.2015 koosnes RIK-i organisatsiooni struktuur 8 osakonnast, 14 talitusest. Kokku töötas neis 199 töötajat.

RIK-i organisatsiooni struktuur jaguneb osakondadeks ja osakonna koosseisu võivad kuuluda talitused. RIK-i esindab ja selle tööd juhib keskuse direktor, kellega sõlmib, muudab ja lõpetab töölepingu justiitsminister Justiitsministeeriumi kantsleri ettepanekul. RIK-i direktori äraolekul täidab direktori ülesandeid asedirektor. Asedirektori äraolekul täidab direktori või asedirektori ülesandeid direktori määratud isik.

RIK-i eelarve kinnitab, muudab ja eelarve täitmist kontrollib justiitsminister või tema poolt volitatud isik. RIK-i kulud kaetakse riigieelarvest ja majandustegevusest laekuvast tulust, rahvusvahelistes koostööprojektides osalemisest tulenevatest eraldistest ning Euroopa Liidu poolt eraldatud vahenditest. Majandustegevusest laekuvast tulust üleplaaniilise ehk kinnitatud eelarvet ületava tulu kasutamine otsustatakse eelarvemenetluseks ettenähtud korras.

Allikas: autori koostatud, Registre ja Infosüsteemide Keskuse põhimääruse alusel

Lisa 4. Ülevaade portaali www.eesti.ee e-teenustest

Teema	e-teenuse kirjeldus	
Ettevõtte loomine	Ettevõtlusvormi valik Ettevõtte asutamise toimingud	Ettevõtlusvormide võrdlus FIE-ks registreerimine Osaühingu asutamine Aktsieltsi asutamine Täisühingu ja usaldusühingu asutamine Tulundusühistu asutamine Välisriigi ettevõtte filiaali registreerimine Ärinime valik ja kontroll Kaubamärgi valik ja kontroll Kaubamärgi registreerimine ja kaitsmine Põhitegevusala valimine Ettevõtte registreerimine Töötajate arvelevõtmine Internetidomeeni registreerimine
Tegevusload ja majandustegevustead	Ettevõtlus erinõuetega tegevusalal Tegevusload ja teated valdkonniti: Ehitus Energeetika Finantsteenused Haridus Info ja side Kaubandus Keskfond Meedia Hasartmängud	Põllumajandus Sotsiaalhoolekanne Transport Tervishoid Turism Turvateenused Tööstus Tööturg Relvaohutus
Raamatupidamine ja aruandlus	Ettevõttele kohustuslikud aruanded Ettevõtte aruandlus	Ettevõtte raamatupidamine ja auditeerimine MAA ³² ja aruanded SA-le ³³
Maksud ja toll	Ülevaade Eesti maksu- ja tollisüsteemist Maksuinfo erinevate maksude lõikes	
Töökeskkond ja personal	Personali otsimine Töötajate arvelevõtmine Töökeskkond	Töötajate värbamine Värbamine välismaalt ja tööload Tööturuteenused tööandjale Töötaja registreerimine TÖR-is ³⁴ Töötervishoid ja tööohutus ettevõttes Tööandja kohustused tööõnnetuse korral Tööandja vastutus kutsehaiguste korral
Keskonnakaitse	Keskonnakaitse põhivaldkonnad Keskonnamõjude hindamine Keskonnatasu Keskonnaload	Kalalaevade riiklik register Kalapüügiandmete elektrooniline edastus Keskonnalubade taotlemine
Ettevõtlus Euroopa Liidus	Teenuste vaba liikumine Partnerite leidmine välisturgudel Ekspordi ja piiriülese tegevuse rahastamine Piiriülesed riigihanked	EAS-i tugi ja Kredexi Krediidikindlustus Riigihangete register
Ettevõtte rahastamine	Alustava ettevõtte rahastamine Tegutseva ettevõtte rahastamine Ekspordi ja piiriülese tegevuse rahastamine Tegutsevamine ettevõtlusinkubaatoris	EAS-i starditoetus Euroopa Liidu struktuurifondide toetus Stardilaen PRIA toetused Ülevaade riigi finantsandmetest
Ettevõtte lõpetamine	Ettevõtte vabatahtlik lõpetamine Ettevõtte pankrot ja sundlõpetamine Ettevõtte saneerimine ja ümberkujundamine	
Õigusabi	Kust leida õigusabi? Juriidiliste vaidluste lahendamine Seadusandlus, kujundamine ja menetlus	
Tarbijakaitse	Tarbijakaitsealased nõuded Olulist kaebuse esitamise õigusest	

Allikas: autori koostatud

³² MAA – majandusaasta aruanne

³³ SA – Statistikaamet

³⁴ TÖR – töötajate register

SUMMARY

CONTRIBUTION OF E-SERVICES TO REDUCING ADMINISTRATIVE BURDEN IN THE EXAMPLE OF THE COMPANY REGISTRATION PORTAL

Kaire Vodi

Language:	Estonian	Figures:	12
Pages:	64	Tables:	5
References:	48	Appendixes:	4
Keywords:	e-services, administrative burden, competitiveness, economic growth and activity, information obligation, Company Registration Portal		

In Estonia, e-services form a viable method of reducing the costs of information transmission for companies that are obliged to do so. It is important that non-productive expenses are minimal. This is the best solution for both companies that are obliged to transmit information and for economic space as a whole. The reduction of administrative burden and cost due to e-services raises the competitiveness of Estonian enterprises and the attractiveness of our business environment. E-services create solutions that help save time. These are solutions that are characterised by efficiency and usability. E-services are used to shape a good reputation. They free up resources, which allows entrepreneurs to focus on the productivity of their main business activities. Thus, e-services and their widespread use play an important role in achieving and maintaining economic growth and activity. This thesis aims to explore what kinds of e-services Estonian entrepreneurs need, and to assess the potential of the e-services provided by the Company Registration Portal in reducing administrative burden and costs. The task of the research project was to map and systematise the e-services offered in the field of entrepreneurship (first and foremost in the Company Registration Portal) and to compare them with their Finnish counterparts, as well as to analyse the proposals made to reduce administrative

burden and the e-services that are based on them, to determine the assessments of users of the service, ways of improving existing services or the need to develop new services, and to highlight potential for reducing administrative burden.

The main data used in the thesis was obtained from public sources. The conclusions regarding administrative burden and proposals about economic growth are based on the responses received in an online survey among a panel of experts.

According to the findings of the survey carried out in the context of this thesis, the e-services in the Company Registration Portal can be divided into three categories based on how well known they are. Based on usage, the e-services enjoy high, medium or low recognition. The services of the e-business register and the service of compiling and submitting annual reports are found at the top of the chart. The least known services are political party enquiries and services related to the European Business Register. The e-accountant software is not yet enjoying widespread use either.

The panel of experts presented its assessment of satisfaction with e-services and their intelligibility. Satisfaction with the service is extremely high. Entrepreneurs consider the main advantage of e-services to be the opportunity to save both time and money. The e-services aimed at enterprises that are used in Estonia and Finland are comparable and uniform. The Finnish services stand out as an integrated whole, but the Estonian services are defined by their openness. In addition to residents, Estonian e-services are available to a very wide audience, including e-residents.

Processing the results of the survey for the thesis showed that the subject of numerical data will take on great importance in the years to come. Even wider usage of numerical data necessitates a change in the principles of the RIK financing model. A possible decrease in own revenue was considered appropriate for compensation at the expense of both the state and the structural funds of the European Union.

To summarise the thesis, the following proposals can be made.

1. The Company Registration Portal's service of compiling and submitting annual reports should be reworked for small enterprises in order to save an annual total of 2.97 million euros on administrative burden.

2. The Company Registration Portal's service of compiling and submitting annual reports should be reworked for micro companies in order to save an annual 882,000 euros on administrative burden.
3. The added value offered by the e-accountant would increase significantly if free e-invoice generating and financial analysis and budget modules were added to it. The module for generating free e-invoices would help achieve an annual reduction of 18,450 euros in administrative burden.
4. How the amount of instructional material for e-accountants could be significantly reduced should be considered.
5. Opportunities should be found for the state to train entrepreneurs in order to showcase the possibilities of machine-processible XBRL files in the Company Registration Portal.
6. It would be useful to conduct an additional study in order to identify the impact of a potential funding method which would compensate the investment costs of the XBRL file interface with 500-700 euros per entrepreneur.

Deklareerin, et käesolev lõputöö, mis on minu iseseisva töö tulemus, on esitatud Tallinna Tehnikaülikooli diplomi taotlemiseks ning selle alusel ei ole varem taotletud akadeemilist kraadi ega diplomit.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Autor: .....
(Kaire Vodi, 30. mai 2016)

Üliõpilaskood: 131070BDMR

Töö vastab kehtivatele nõuetele.

Juhendaja: .....
(lektor Silver Toompalu, 30. mai 2016)

Kaitsmisele lubatud: ”.....” 2016

TTÜ TK kaitsmiskomisjoni esimees:

.....
(nimi, allkiri)